

ne deljeki

Primorski dnevnik

Leto XIV - št. 95 (3940)

TRST, nedelja 20. aprila 1958

Cena 30 lir

Pogled z letala na svetovno razstavo v Bruslju. V ospredju vidite «Atomium», ki je simbol atomske dobe, v kateri se razstava vrši. O razstavi sami čitajte obširnejši članek na drugi strani našega dnevnika

Titovo poročilo o delu zveznega izvršnega sveta v letih 1954-1957

Jugoslavija ne bo spremenila svoje dosedanje politike Maršal Tito zopet izvoljen za predsednika republike

Skoraj nobene spremembe v zveznem izvršnem svetu - Koča Popović potrjen za državnega tajnika za zunanje zadeve - Večina komunističnih strank umaknila svoj prejšnji sklep, da pošlje delegacije na kongres ZKJ z izgovorom, da se ne strinja z njenim programom

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 18. — Zvezna skupščina Jugoslavije je danes tretjič soglasno izvolila za predsednika republike Maršala Tita. Topovske salve ob 14.10 v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani, Sarajevu, Skoplju in Titogradu so zaznamile izvolitev predsednika.

Istovrstno je zvezna skupščina izvolila novi izvršni svet, v katerem so: Ljubo Babić, Marijan Brečelj, Hasan Brkić, Krsto Crvenčević, Peko Dapčević, Rodoljub Colaković, Stevan Durovski, Ivan Gošnjak, Avdo Humo, Edvard Kardelj, Slavko Komar, Ivan Krajačić, Sergej Kraigher, Moma Marković, Nikola Minčević, Slobodan Penzić, Kosta Popivoda, Milentije Dimit Popović, Aleksander Ranković, Dobrovoje Radičević, Djuro Salaj, Svetoslav Stjepanović, Velimir Stokić, Lidija Šentjurc, Mihael Todorović in Veljko Vikić. Predsednik republike Maršal Tito je med drugim poudaril, da so se v pretekli dobi postavila načela socialistične izgradnje, ki so se nadalje razvi-

jala, in da je praksa pokazala pravilnost teh načel. Poudaril je tudi pomen in važnost delavske in družbene samouprave in komunalnega sistema. Smer bodočih naporov bo krepitev in spopolnjevanje tega sistema. Prikazal je dalje osnovno značilnost gospodarskega razvoja v pretekli dobi, ki so: močno povečanje proizvodnje na vseh gospodarskih področjih, povečanje za poslenosti, gospodarske aktivnosti, vzpostavitev ravnotežja v odnosih med blagovnimi in nakupnimi skladi in stabilizacija odnosov na tržiču.

Precejšnji del svojega poročila je Tito posvetil prosveti, kulturi, socialni politiki, zdravstveni zaščiti, pravosuđu, notranji politiki in narodni obrambi. Poudaril je, da bo Jugoslavija gleda na položaj v svetu posvetila vso pozornost za moderno opremo svoje armade.

V poročilu o zunanji politiki je Tito poudaril, da je v položaju mednarodne napetosti in oboroževalne tekme in hladne vojne prišla do izraza miroljubna politika Jugoslavije. Ta politika je vedno temeljila na naporih za ohranitev neodvisnosti in svobodnega razvoja, na sodelovanju z vsemi državami na načelih miroljubne koeksistence.

da je ustanovitev nad dvajset neodvisnih držav v Aziji in Afriki pozitivno vplivala na mednarodne odnose, zlasti se, ker je večina držav ostala izven blokov. Poudaril je dalje, da je glede mednarodne gospodarske in tehnične pomoči nastopil pomemben moment, ko je tudi Sovjetska zveza začela dajati pomoč na širšem področju, poudaril je tudi epohalne uspehe v jedrski znanosti ter je zatem pozdravil sklep Sovjetske zveze o ukinitvi jedrskih poinkusov kot velik prispevek k odstranjevanju nevarnosti, ki grozi človeštvu; pri tem je poudaril nesmiselnost politike, ki temelji na politiki sile in vsiljevanja drugim take rešitve, ki ne odgovarjajo njihovim interesom. Pozitivno je ocenil akcije in pobude Sovjetske zveze v letu 1954 in v prvi polovici 1955 za zmanjšanje mednarodne napetosti ter je ugotovil, da je kljub tem pozitivnim tendencam v drugi polovici 1956 prišlo do resne zostritve v mednarodnih odnosih (napad na Egipt in dogodki na Madžarskem), v letu 1957 se je zaradi vmešavanja tujih krogov zostril položaj na Srednjem vzhodu (Sirija) in zatem na področju južne Azije (Indonezija). S sklepom zahodnonemške vlade o oborožitvi Bundeswehra se je zostril položaj na

najbolj občutljivi točki Evrope. Sklep zahodnih sil o graditvi raketnih oporišč v posameznih državah je vnesel nove elemente nevarnosti ter ogrožal varnost, suverenost in celovitost držav, ki ne pripadajo atlantskemu in varšavskemu paktu. Sedanji položaj terjaja, da se najde izhod iz nevarnega položaja. Jasno je, da se vsa sporna vprašanja ne morejo rešiti v celoti toda nujno potrebno je, da se ponovno obnovijo stiki na najvišji stopnji. Zato je Jugoslavija pozitivno ocenila pobudo Sovjetske zveze za sklicanje konference na najvišji stopnji. V tem smislu so bili koristni tudi drugi predlogi, in med njimi tudi poljski predlog, poziv Nehruja, predlog Mac Millana o nezapadnem paktu in drugi. Omenil je, da je Jugoslavija že lani septembra opozorila na potrebo sestanka katerega bi se udeležili tudi zastopniki malih držav, in ugotovil, da bi udeležba zastopnikov držav, ki ne pripadajo blokom, prispevala k uspešni rešitvi posameznih mednarodnih vprašanj. Jugoslavija meni, da bi vsak sestanek na najvišji stopnji bil koristen s pogledom da se spojuje pravice vseh držav do neodvisnosti in enakopravnosti in da se nihče ne vmešava v njihove notranje zadeve. Vprašanje postopka v zvezi s sestankom

se z obojestransko dobro voljo lahko reši, če se uvidi, da ena stran ne more drugi vsiljevati nesprejemljivih predlogov. Pripravljeni sestanek bi imel več možnosti na uspeh, če bi prenehali s takim pritiskom, kot so nadaljevanje oboroževanja tekm, jedrske poizkuse eksplozije in graditev raketnih oporišč.

V zvezi z mednarodnim delovanjem Jugoslavije v zadnjih letih je Maršal Tito poudaril, da je Jugoslavija v celoti in aktivno podpirala vse akcije za ublažitev mednarodne napetosti, da se je zavzemala za miroljubno in enakopravno mednarodno sodelovanje, za sporazumno reševanje mednarodnih vprašanj, izjavljala je politiko aktivne koeksistence in se borila za njeno uveljavljanje. V zvezi s tem je omenil izboljševanje odnosov s Sovjetsko zvezo in z ostalimi socialističnimi državami, kompromisno rešitev tržškega vprašanja, bleiski sporazum med Jugoslavijo, Grčijo in Turčijo in druge korake, ki so prispevali k poglobitvi odnosov z drugimi državami. Z zadovoljstvom je ugotovil, da se odnosi Jugoslavije z vsemi sosednimi državami ugodno razvijajo razen z Albanijo. Po rešitvi tržškega vprašanja so se odnosi z Italijo vedno bolj

Stališče NSZ do volitev

Neodvisna socialistična zveza poziva svoje pristase, naj na prihodnjih majskih volitvah glasujejo za levičarske stranke

Skupščina NSZ meni, da so sedanje politične volitve zelo važne za razvoj vse državnega političnega, gospodarskega in socialnega položaja. Od nadaljnjega okrepitve delavskega in demokratičnega gibanja, t. j. od strank ki ga predstavljajo, bo odvisno, v kolikšni meri bo prihodnji parlament in vlada zmožna izvesti osnovne zahteve po napredni obnovi gospodarske, socialne in politične ureditve države. Zahteve so bile izražene v protifašistični osvobodilni borbi in potem zadržane v načelih republiške ustave. To obnovo pa so razne demokristjanske vlade ovirale in zavlačevale.

Od izida prihodnjih političnih volitev bo tudi odvisno, ali bo sestavljena vlada, ki se bo znala otresti slepe bickovske politike in prispevati k odstranitvi nevarnosti nove pogubonske atomske vojne ter s tem ugotoviti trajni mednarodni mir na podlagi aktivnega sodelovanja med vsemi državami sveta.

Skupščina NSZ poudarja tudi izredni pomen političnih volitev za Trst, ki so prve po letu 1924. V zadnjih letih so Tržačani zelo dobro spoznali značaj in smotre demokristjanske vladne politike do Trsta, politiko krnitive tržškega gospodarstva, ki je povzročila hude posledice velikemu delu prebivalstva in zlasti delavcem.

Velika brezposelnost in znatno izseljevanje stalna pojava v tržškem položaju, ki se bo vedno bolj slabšal, če se ne bo korenito spremenila politika osrednje vlade do Trsta in do njegovih osnovnih potreb, in sicer ustanovitve integralne proste cone in področja avtonomije. Te zahteve so sestavni del zahtev po pravični politiki do Trsta in dopolnjujejo politične, socialne, sindikalne in narodnostne zahteve italijanskih in slovenskih delavcev.

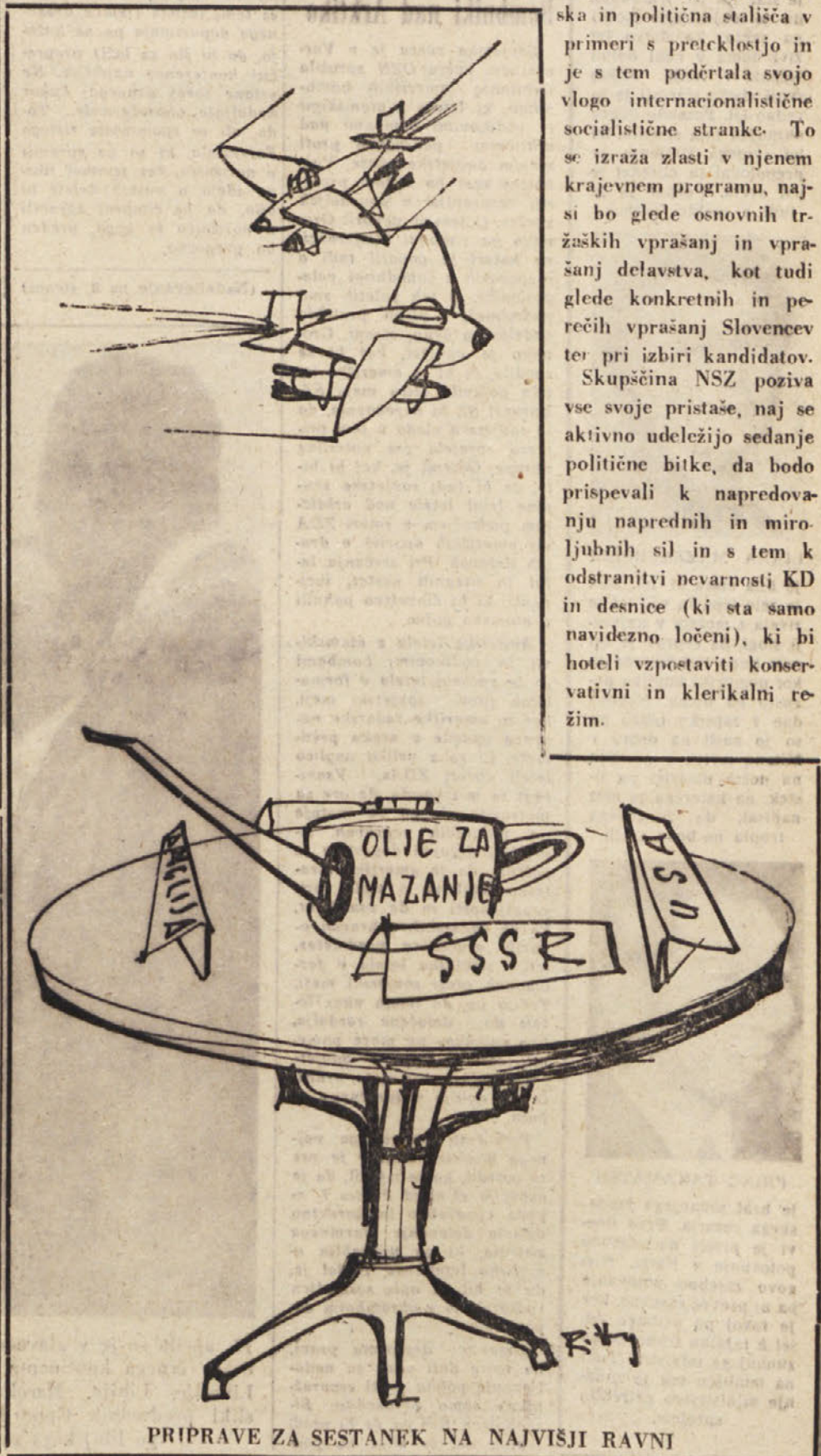
Sprito sedanjega političnega položaja v Trstu je NSZ sklenila, da ne bo predložila svoje kandidatne liste, ker bi to obnem pomenilo neizogibno izgubo glasov (češar niso hotele upoštevati independentistične skupine).

Kot avtonomno socialistično gibanje deluje NSZ za okrepitev splošnega delavskega položaja in je predvsem skrbela, da bi vse levičarske in demokratične sile vodile volilno bitko, da bi dosegli največji možni uspeh.

Za doseg tega smotra in upoštevajoč, da že daljša sodeluje na raznih področjih s tržško KPI, je NSZ predlagala vodstvu tržške Federacije KPI volilno povezavo in vključitev svojega kandidata v listo KPI. Vodstvo KPI ni sprejelo tega predloga. Skupščina NSZ smatra, da je to dejanje obsojno vredno, ker dokazuje tudi, da se stališče tukajšnjega vodstva KPI ni bistveno spremenilo od stališča v preteklosti.

Glede na dokončno volilno razvrstitev, volilne programe in kandidate levičarskih strank jemlje skupščina NSZ na znanje, da je socialistična stranka v Trstu zelo izboljšala svoja programska in politična stališča v primeri s preteklostjo in je s tem podčrtala svojo vlogo internacionalistične socialistične stranke. To se izraža zlasti v njenem krajevnem programu, najsi bo glede osnovnih tržških vprašanj in vprašanj delavstva, kot tudi glede konkretnih in perečih vprašanj Slovencev ter pri izbiri kandidatov.

Skupščina NSZ poziva vse svoje pristase, naj se aktivno udeležijo sedanje politične bitke, da bodo prispevali k napredovanju naprednih in miroljubnih sil in s tem k odstranitvi nevarnosti KD in desnice (ki sta samo navidezno ločeni), ki bi hoteli vzpostaviti konservativni in klerikalni režim.

PRIPRAVE ZA SESTANEK NA NAJVIŠJI RAVNI

Sedem dni v svetu

SAFIET AFKAMI

SWAMI SIVAPURI

PRINC TAKAMATSU

je brat sedanega japonskega cesarja. Pred dnevi je prišel na zasebno potovanje v Pariz. Njegovo zasebno potovanje pa ni preveč zasebno, ker je takoj po prihodu odšel k tajniku francoskega zunanjega ministra. Tudi na letališču mu je znanje ministrstvo priredilo sprejem.

Kakor vidimo, delajo zlojaki in vojnoubojški krogi v ZDA vse mogoče, da bi o-megočili sleherni možnost mednarodnega pomirjenja. Pri tem pa skušajo prikazati, da je SZ tista, ki noče pomirjenja in da je prav zaradi tega potrebna stalna pripravljenost spreti možnosti nenadnega napada. Tako so tudi to pot sovjetski protest izkoristili v svojo propagando in vpeljejo, da hoče SZ s tem izbrisati (izjave državnega departmaja pa ne kažejo, da bi šlo za laži) preprečiti konferenco najvišjih. Ne ostane torej drugega, kakor nadaljnje oboroževanje... Toda, ali se spominjate tistega Forresta, ki so ga spravili v norišnico, ker je imel fiksnu idejo o vojni? Zeleti bi bilo, da bi čimprej spravili v norišnico še koga, preden bo prepozno.

(Nadaljevanje na 8. strani)

Pomočnik ameriškega vojnega ministra Snyder je vstopil, ko je izjavil, da je agencija «United Press» 7. aprila »podrobno in korektno« opisala delovanje alarmnega sistema, ki ga uporablja ameriško letalstvo. Dodal je, da je bil ta opis sestavljen sporazumno z obrambnim departmajem.

Državni departma prav
da more dati ukaz za nad
ljevanje poleta proti sovra
niku» samo predsednik E
senhower. Kaj pa, če bi pre
sednik dal ta ukaz na po

V senci čudovitega «velikega atoma» ruski sputnik in ameriška folklora

Osnovna zgradba je razstavljena za prav gotovo Atomium, ki tudi leži nekako sredi velikanstva prostora, ki ga razstava zavzema. Atomium niti ni zgrajena, pač pa svojevrstna struktura iz jeklenega ogrođja, ki je prepleteno z aluminijastimi ploščami in ponazarje strukturo osnovnega atoma, povečanega 200-milijardkrat. Čudoviti Atomium simbolizira osnovno zgradbo kovinskega kristala in sestavlja ga devet krogi—atomova s premerom 18 m, ki so med seboj povezane z debelimi prebriki razpona 3 metrov. Vse Atomium visok 110 m, v stebrih, ki povezujejo atome, pa so dvigala ali tekoča stopnišča, ki obiskovalce vodijo v posamezne

ka. Nadajete se, da v paviljonu razstavljeno tudi sovjetsko raketno potniško letalo »TU-104«, ki je upravičeno v ponos sovjetskemu letalstvu, saj je najpopolnejše tovrstno letalo na svetu.

Ko smo na hitro opravili s sovjetskimi pavilonom, stopimo v ameriškega. Tudi ta je ogromen in imenovali so ga 'evelikani 2000'. Je to največja okrogla zgradba na svetu. Pred njo se razteza umetno jezero,

paviljon pa se zgrajen iz plastičnih mas in strecha sloni na jeklenih stebrih zlate barve. Neki opazovalec je hudomušno pripomnil, da je v ameriškem paviljonu nekaj Hollywooda. Okoli paviljona se vije 18 metrov širok balkon, od koder se lahko opazuje tako notranjost paviljona, kot tudi lepi park pred njim, kjer so graditelji pustili stare hraste, pod katerimi sta leta 1835 ob priliki mednarodne razstave pisala Leopold III. in kraljica Astrid. O notranjosti ameriškega paviljona, to se pravi o njegovi vsebini, bi ne mogli mnogo kaj reči, ker imajo človek vtis, da so Američani dali svojemu paviljonu bolj folklorni značaj, saj vidimo tu povečini velikanске fotografске povečave Steinbergovih scowbojev, fotografije daljnih pionirjev Novega sveta, fotografije nekdanjih poslovnih ljudi in pa sodobne igralce «base-balls». Zdi se, da Američani niso hoteli prikazati svojih tehničnih novosti, vendar govoru, da hočejo svet presenetiti proti koncu razstave. Toda tudi za SZ pravijo, da se bo med razstavo pokazala s svojimi smetnimi sonecma, o čemer smo nred kratkim

va svetovne upodabljajoče umetnosti.

— da bodo bivši nemški vojniki in predvojni kastarni nosili Hitlerjeva odlikovanja? S 1. aprilom letos jim namreč dopolnjuje pet let odlikovanja, ki so jim bila podeljena v času Hitlerjeve vojne, razen onih, ki so ključasti križi preprečeni. Ta ukaz je dal sam Hitler.

— da je trenutno našo
iskana plošča v ZDA plač
ki nosi naslov »Get a Job
kar bi se naše prevodi, »N
di si delo, Hudomu
pravijo, da je ta povezi
pršila v modo na račun p
in pol milijona Američano
ki iščejo delo.

— da živi žena znaneša talijanskega vojaka Comparinija, Londončanka Shirley, ki močno bočeta na srečni velikih stiskih? Pred poroko italijanskim vojakom je Komar bolnik uživala državno podporo. Po poroki pa so Komar podprto odtegnili in ker moralni Comparini takoj ni poroki spet v vojsko, si n srečna gospa Shirley Comparinij sedaj služi kruh s dekla.

— da je Holandec
Packbiers iz Maastrichta
tolkel evropski rekord v k
jenju pipe s tem, da je 1
minut nepretrgoma vle
čedro

— kdo je pomagat
mu amerškemu satelitu
vsemirje? Sveti Kristof, T
ko he vsaj da sklepati le
sanja amerškega tiska,
beremo: »V zadnjem trenu
ku je inž. Paul Lipinski, m
so ga prejšnji neuspehi mo
no prizadeli, od svojih ne
rejenih zahtev dovoli en
da svoj podvig postavi p
začeto sv. Kristofa. T
mu to dovolili. Nato je L
pinski dal v zadnji del
kve avetičino sv. Kristof
s katero je bil »Vanguar
izstrelen. In kaj reči, aton
zla, najnost pol

— da ima petkov klerikalni »Gazzettino«, ki ga od četrtka ponujajo po Trstu, kar štiri glavne zunanepolitične članke, ki jih od prve do zadnje besede lahko prečitate tudi v Alessijevem »Piccolo«? Najbrž ne gre za ekonomijo, ampak za površnost tistih, ki bi se »osrečalejo« in tistih, ki bi se hoteli »osrečiti«! Trzace, ki bodo v primeru cezarne in škodljive ravednosti lahko ugotovili razliko med be-
neško in tržaško tiskarno.

— da so polkoniku Petru Townsendu, ki je rnan zadržan tega, ker rad živi zaostro angleške kraljice, v Perizu ukradli priljago in verjetno tudi njegovo korespondenco s princso Margareth. Pariz je bil predvčerajšnjim precej razburjen, ko je zvedel, da je enekemu angleškemu turistu (Petru Townsendu) iz avtomobila isgnili ta priljaga z obleko, z rano tujo valuto in vrednotno 600.000 lir, trije fotografski aparati in vsa korespondenca, ki jo je dobil v zadnjih mesecih, verjetno tudi pismo princeze Margareth.

— da je 62-letni delavec Sisto Farini iz nekega naselja blizu Arezza živel 32 dni brez hrane. Živel je osamljen v Valle Santa in ko je nekega jutra hotel vstati, ko opazil, da je paraliziran. Doktor niso po 32 dneh opazili da ga nikjer ni, je ostal brez hrane in v vsem času popil le steklenico vode, ki jo je imel pri postelji. Ko so karabinjeri na prijavljeno vdoril v njegovo bivaljsko, so mislili, da je že mrtav, a ko ga je bilo samo okostje. Od peljali so ga v bolnišnico, kjer se kaže izboljšanje.

— da se je sedezanje ra
dioaktivnega strancija
New Yorku lansko leto po
večalo za sto odstotkov? To
pravi »New York Times«
temelju poročila ameriške
komisije za atomsko energ
jo, ki pa pravi, da gostoto
še ni dosegla ravn, ki bi ka
smatrali za »alarmno«. Se
veda je — po njihovem —
to za glavni krivec Sovjet
ska zveza in ne »Združene
države, pa čeprav so ZDA
napravile doslej 90 atomskih
poskusov, docim jih je S
napravila 39

— da znajo biti francoski socialisti nedvje nedolodni. Uvodnik francoske revije «La Revue socialistes» med drugim takole: «Zakaj tolikšen padec kupne moči franka? To se polajnuje d dimole z vojno v Alžiru, francosko politiko v morskich deželah in z obrozitvenimi napori. Očito je, da imajo ti stroški velikane posledice, da terjajo žrtve. Teh žrtve pa ne nosijo oni, ki silijo v Alžiru, ampak se zvracajo na delavce. Vprašanje je, kdaj bodo delavci preneali vlogi oslov iz bajke. To so naša razmišljanja. Kje to

to zapisala, je revija francoskih socialistov in sam generalni tajnik socialistične stranke Guy Mollet je član uredništva. Guy Mollet je bil tudi član Gaillardov vlade in prejšnjih vlad, ki so za alžirsko vojno krive, in tudi La Coste je član iste stranke.

— da bodo bivši nemški vojniki in predvsem častniki nosili Hitlerjeva odlikovanja. S 1. aprilom letos jim je namreč dovoljeno nositi vse ona odlikovanja, ki so ji bila podeljena v času Hitlerjeve vojne, razen onih, ki so ključasti križi preveč očitni. Ta ukaz je dal sam Adolf Hitler.

— da je trenutno najbolje
iskana plošča v ZDA plošča
ki nosi naslov »Get a Job«
kar bi po naše prevedli, »Na-
di si delo«. Hudomušarji
pravijo, da je ta popevka
prišla v modo na račun p
in pol milijona Američanov
ki iščejo delo.

— da živi žena znanega italijanskega vojaka Shirleyja, Londončanka na srcu, ki močno boleha na srcu, veliki tisti? Pred poroko italijanskim vojakom je bil hud bolnik uživala drago podporo. Po poroki pa so podporo odgnali in ker moral Comparini takoj v moral poroki spet v vojsko, si srečna gospa Shirley Comparini sedaj služi kruh z dekla

— da je Holandec
Packbiers iz Maastrichta
tolkel evropski rekord v
jenju pipe s tem, da je
minut nepretrgoma
čedro.

— kdo je pomagat da
mu ameriškimu satelitu
vsemirjeji Sveti Kristof,
ko he vsaj da sklepata, ki
sanja ameriškega tiška, ki
beremo: 'V zadnjem trenu
ku je inš. Paul Lipinski,
so ga prejšnji neuspehi mo
no prizadeli, od svojih na
rejenih zahteval dovoljenja
da svoj podpis postavi po
zaščito sv. Kristofa. Ti
mu to dovolijo. Nato je Li
pinski dal v zadnji del
kete azeftinove sv. Kristof
s katero je bil 'Vanguard
iztrežen. Ni kaj
akcijske enostopne pač!

15. aprila se je v glavnem mestu Gane Akri začela konferenca neodvisnih držav črnega kontinenta, na kateri sodelujejo predstavniki Etiopije, Gane, Liberije, Libije, Maroka, Tunizije, Sudana in Arabske združene države. Na sliki predsednik Gane Kwame Nkruma predstavlja svojemu ganskemu kolegi iz libijskega zunanega ministra dr. Wahbija Ebryja

A black and white photograph showing a large, dark, conical object, possibly a model or a piece of equipment, being moved or displayed. A man in a light-colored jacket stands to the left, holding a long pole or stick. The structure has a wide base and a narrow top, with some internal components visible. The background shows a building with a sign that reads "FIRE DEPARTMENT".

Največje zanimanje sovjetskega paviljona na br
sljski svetovni razstavi vzbujajo sovjetski sputnik I
ki je vpravi tak, kakršnega so Sovjeti poslali
vsemirje, le da ni v njem piške Lajke. Na sli
konica satelita v paviljonu dan, dva pred otvoritv
jo, ko paviljon šele čistijo

PREDRAGA ZADEVA

Blizu francosko-italijanske meje leži ob obali Sredozemskega morja majhna država z imenom Monako. Mnoga provincijska mesta se lahko pohvalijo z večim številom prebivalstva kot ta kraljevina, kajti v njej prebiva le sedem tisoč prebivalcev. In če bi vso zemljo te kraljevine razdelili, ne bi prišel niti en hektar na prebivalca. Toda v tej kraljevini-igrčki je živel pravi kralj in imel je dvor, dvorjane, ministre, škofa, generale in vojsko.

To ni bila velika vojska, skupno je štela le šestdeset mož, toda vojska je bila. Tudi v tej kraljevini so obstajale davčnine kakor povsod: carina na to, kar v vino in alkohol in taksa za volitve. Toda čeprav so ljudje tam pil in kadili prav tako kakor v drugih deželah, jih je bilo tako malo, da je imel kralj velike težave, da bi preživljal svoje dvorjane in uslužbence, pa tudi samega sebe — če ne bi bil našel novega vira dohodkov. Ti posebni dohodki so prihajali iz neke igralnice, kjer so ljudje igrali na ruleto. Ljudje so igrali in najsi so izgubljali ali dobivali, lastnik je dobil določen odstotek pri vsaki igri; od tega dohodka pa je plačeval kralju velik znesek. Razlog je bil v tem, ker je bila to edina takšna igralnica v Evropi. Nekateri majhni nemški vladarji so imeli podobne igralnice, toda pred nekaj leti jim je bilo to prepovedano, ker so prinašale igralnice mnogo zla.

Tako je vsakdo, ki je hotel igrati, odšel v Monako. In naj so izgubili ali dobili, kralj je dobil svoje. «S postojnim delom ne zaslužiš kamnitih palač,» pravi pregovor; monakovski kralj je vedel, da je to umazan opravke, toda kaj naj stori? Živeti mora; ne zadostuje mu, če črpa dobiček iz plač in tobaka. Tako torej živi in vlada, kopeči denar in vzdržuje dvor z vsemi ceremonijami pravega kralja.

Ima svoje kronanje, slavnostne sprejemne; deli nagrade, izreka obsodbe in pomilostitve; ima tudi svoje parade, svete, zakone in sodišča; prav tako kot drugi kralji, samo v manjšem obsegu.

Toda pred nekaj leti se je zgodil v tej kraljevini-igrčki umor. Ljudstvo te kraljevine je miroljubno in takšna zadeva se nikoli prej ni primerila. Sodniki so se zbrali z velikimi ceremonijami in sodili zadevo na najzgodnejši način. Na razpravi so bili sodniki, tožilci, porotniki in branilci. Razpravljali so in sodili in na koncu razsodili, da se naj zločinca odeda glava, kakor to zahteva zakon. Do sedaj je bilo vse v redu. Nato so predložili razsodbo kralju. Kralj je prečital sodbo in jo potrdil. «Če mora moji biti pogubljen, naj bo pogubljen.»

V tej zadevi pa je bila namo ena zanka; niso imeli niti gljotine za sekanje glave, pa tudi ne moža, ki bi pogubljenega opravil. Ministri so razpravljali o zadevi in sklenili, da pošljejo francoski vladi prošnjo, naj jim Francija posodi stroj za sekanje glave in strokovnjaka za sekanje glave zločinca; in če morajo, naj bi jih Francija ljubezno obvestila, koliko bo to stalo. Pismo so odpisali. Teden dni pozneje je prišel odgovor: lahko jim pošljemo tak stroj in strokovnjaka, toda to jih bo stalo 16.000 frankov. Odgovor so izročili kralju. Kralj je razmisli, šestnajst tisoč frankov! «Ne izplača se dati toliko denarja za takega malopridneža,» je dejal. «Ali je mogoče napraviti to nekako ceneje? 16.000 frankov je vendar več kot dva franka na prebivalca. Ljudje tega ne morejo plačati in utegnili bi priti do upora!»

Tako je bil sklican svet, da bi razmisli, kaj bi bilo storiti; in sklenili so, da pošljejo podobno prošnjo republikanski vladi in torej do kraljev, italijanski kralj pa je bratski monarh in tako so napisali še eno pismo in kmalu prejeli odgovor.

Italijanska vlada je sporočila, da bo rade volje poslala stroj in strokovnjaka; vsa zadeva bo stala 12 tisoč frankov, vstevši potne stroške. To je bilo ceneje, toda še vedno je bilo mnogo. Zares se ni izplačalo porabiti toliko denarja za malopridneža. Se vedno bi to pomenilo po dva franka na prebivalca. Ponovno je bil sklican svet. Razpravljali so in razmišljali, kako bi to storili z manjšimi stroški. Ali ne bi mogel to opraviti kak vojak na surov, domačin? Poklicali so generala in ga vprašali: «Ali nam lahko napreduje vojska, ki bi temu človeku odsekala glavo? Vojski v vojni ubijajo ljudi. Tega jih pravzaprav tudi učimo.» General se je pogajal s svojimi vojski, da bi videl, ali se bo kdo lotil tega opravka. Toda noben vojak tega ni hotel storiti. «Ne,» so rekli, «ne vemo, kako se to dela; tega se nismo učili.»

Kaj storiti? Ponovno so ministri razpravljali in razpravljali. Sestavili so komisijo, nato komite in podkomite, na koncu pa so odločili, da je najbolje, če spremeni smrtno obsodbo v dosmrtno ječo. Na ta način bo kralj javno pokazal svojo milost, razen tega pa bo vsa stvar tudi cenejša.

Kralj se je strinjal s predlogom in tako je bila zadeva urejena. Zdaj je bila edina ovira v tem, ker Monako ni imel primernega zapora za moža, obsodjenega na dosmrtno ječo. Imeli so le majhen zapor, ki so vanj od časa do časa zapirali ljudi, niso pa imeli nobenega stalnega zapora. Končno so se našli primeren kraj: tja so vtačili mladega moža, pred vrata pa postavili stražarja. Ta stražar je imel nalogo, da straži ujetnika in da mu prinaša hrano iz dvorne kuhinje.

In tako je minilo leto dni. Nekega dne je kralj pri pregledu dohodkov in izdatkov opazil pri izdatkih novo rubriko. Ta rubrika je imela naslov: vzdrževanje kaznjencev, in zneski v njej niso bili majhni. Kaznjenec je imel posebnega stražarja, pa tudi prehrana ni bila poceni. Vse skupaj so znašali stroški za kaznjence nad 600 frankov letno. Najhuje pa je bilo, da je bil kaznjenec še mlad in zdrav in bi utegnil doživeti najmanj šestdeset let. Kadar prične človek resno razmišljati, postaja zadeva resna. Tako ne gre več dalje. Zato je kralj zbral svoje ministre in jim dejal:

— Najti morate kakšen cenejši način vzdrževanja tega malopridneža. Tako je predrago.

In ministri so se sestajali in ponovno razpravljali o situaciji, dokler ni eden od njih dejal:

— Gospoda, po mojem mnenju moramo odpustiti stražarja.

— Toda potem nam bo kaznjenec pobegnil, in so odgovorili ostali ministri.

— Dobro, — je dejal prvi govornik, — naj pobegne. Potem ga bomo pa obesili.

Tako so obvestili kralja o svojem sklepu in kralj se je strinjal z njimi. Stražar je bil odpuščen, ministri so čakali, kaj se bo zgodilo. Toda ko je prišel čas kosila, je zločinec stopil iz svoje celice in ker ni bilo stražarja nikjer, je sam odšel v kraljevo kuhinjo in si prinesel kosilo. Vzel je, kar so mu dali, se vrnil v zapor, zaprl vrata za seboj in ostal notri. Naslednjega dne se je vse ponovilo. Ko je prišel čas, je odšel po hrano; na beg pa se pomislil ni! Kaj zdaj? Ponovno so se ministri sestali in razpravljali, kaj naj storijo.

— Moramo mu odkrito povedati, da ga ne želimo dalje vzdrževati, — so dejali.

Pravosodni minister je ukazal, naj privedejo kaznjencega preden.

— Zakaj ne bežiš? — je vprašal minister. — Stražarja ni, lahko greš, kamor koli hočeš, kralj ti ne brani.

— Verjamem, da mi kralj ne brani, — je odgovoril možakar, — toda jaz nimam kam iti. Z obsodbo

stri so čakali, kaj se bo zgodilo. Toda ko je prišel čas kosila, je zločinec stopil iz svoje celice in ker ni bilo stražarja nikjer, je sam odšel v kraljevo kuhinjo in si prinesel kosilo. Vzel je, kar so mu dali, se vrnil v zapor, zaprl vrata za seboj in ostal notri. Naslednjega dne se je vse ponovilo. Ko je prišel čas, je odšel po hrano; na beg pa se pomislil ni! Kaj zdaj? Ponovno so se ministri sestali in razpravljali, kaj naj storijo.

— Moramo mu odkrito povedati, da ga ne želimo dalje vzdrževati, — so dejali.

Pravosodni minister je ukazal, naj privedejo kaznjencega preden.

— Zakaj ne bežiš? — je vprašal minister. — Stražarja ni, lahko greš, kamor koli hočeš, kralj ti ne brani.

— Verjamem, da mi kralj ne brani, — je odgovoril možakar, — toda jaz nimam kam iti. Z obsodbo

ste mi uničili ugled in ljudje mi bodo obračali hrbet. Razen tega sem se nekako odvalil dela. Napravili ste veliko napako. To ni fair. Če ste me že obsodili na smrt, bi me morali usmrtiti; tega pa niste storili. To je prvo. Proti temu se nisem pritožil. Potem ste me obsodili na dosmrtno ječo in nastavili stražarja, da mi prinaša hrano; če nekaj časa pa ste ga odpustili, tako da si moram sam nositi hrano. Zopet se nisem pritožil. Zdaj me pa hočete spoditi! Tega ne prenesem. Napravite kar hočete, toda jaz nečem iti!

Kaj storiti? Še enkrat se je sestel Veliki svet. Kaj naj ukrene? Možakar noče iti. Razmišljali so in razmišljali. Edini način, da se ga rešijo, bi bil ta, da mu dajo pokojnino. O tem so obvestili kralja.

— Drugega izhoda ni, — so mu rekli, — na neki način se ga moramo znebiti. Določili so pokojnino v

višini 600 frankov in to so sporočili kaznjencu.

— Dobro, — je dejal kaznjenec, — meni je vseeno, če se zavežete, da mi jo boste plačevali. Pod tem pogojem sem voljan oditi.

Tako je bila zadeva urejena. Prejel je vnaprej tretjino svoje pokojnine in zapustil kraljevo področje. Emigriral je, naselel se je na stran meje, kjer je kupil kos zemlje in pričel gojiti povrtnino za trg in se danes udobno živi. V določenem časovnem razdobju odhaja točno po svojo pokojnino. Ko jo dobi, stopi v igralnico in stavi na dva franka; včasih kaj zadene, včasih izgubi, potem pa se vrne domov. Živi mirno in dobro.

Njegova sreča je, da ni zagrešil zločina v kakšni drugi državi, kjer niso potrební takšni stroški, če želijo komu odsekati glavo ali pa obsoditi na dosmrtno ječo!

LEV N. TOLSTOJ

BERTOLT BRECHT

LEV N. TOLSTOJ

PAVLE MERKU

Preludiji in fuge

(Št. 1 in št. 2)

«Abstraktna umetnost» — to je danes geslo močne struje umetnostnih oblikovalcev, ki si zlasti v zahodnem svetu na široko pridobivajo svoja tla. Ne glede na to, kako ta ali oni to stvar pojmuje in razlaga, je za to svojevredno umetnostno smer značilno, da je nastala iz odpora proti naturalizmu dvanajstih stoletij od renesanse dalje — in še posebno proti romantizmu, ki je v povezavi z naturalizmom tako močno našopiril in razbrazil emocionalno stran človekove notranjosti, da je v umetnosti večkrat že kar bolesto prekipela. Proti oni skrajnosti nastopa danes skrajnost v to stran: «Proč od naturalizma in proč od emocionalne!», kaže, da je naturalizem res že dozorel. Tako kot se je človek zahodnega sveta, potem ko se je ob renesansi notranje prebudil, z vsem svojim skrajnim napotom poglaval v študij zemске telesnosti in njene zakonitosti, je danes to zakonitost že dobera spoznal in obvladal. Zemlja mu postaja pretesen okvir. Znanstvenik se že od zemlje odmika in naperja svojo spoznavno misel v vesolje, kamor hoče povesti človeka. Prav tako umetnik. Lepoto čutnega pomena sveta je dobera spoznal in obvladal; zato hoče dalje in išče umetniško resnico drugje. Zanimajo ga obča življenjska načela, ki so dana obtemu stvarstvu (kolikor jih sploh človek more spoznati), in zato ni čudno, če skrajna struja sodobnega umetnostnega iskanja pretvarja celo principe umetnosti. Slavni Moor je izjavil, da ga lepota v umetnosti ne zanima več. In že davno tega je Paul Bekker pisal o Schoenbergovi glasbi: «Da bi (poznejšo Schoenbergovo glasbo) kdaj mogli občutiti kot lepoto, ni samo neverjetno, marveč bi v tem primeru razvednotili notranji smisel in duhovno zavestno in načeloma ukijena lepota v pojmovanju čutnega dopadaja sveta. To dejstvo je danes že obče spoznanje. Kdo se govori o umetninah te vrste, da so slepe? Samo zainteresirani so nam.

Ne glede na to, koliko se danes kdo s to strujo sprizani, ali ne in ne glede na to, koliko je upravičena (kdo bi utegnil ugovarjati, da se umetnost brez lepote ukinja, ker preide v znanost?), je vendar ta smer v današnjem življenju po svoje razumljiva, ker je adekvaten odraz splošnih življenjskih ciljev današnjega človeštva. Zato je razumljivo, da se k njej prištevajo toliko umetniških u-

stvarjalcev, kot je v slovenskem glasbenem svetu tudi Pavle Merku. To je skladatelj, ki je davno ne muzicira več le po svojem srcu, marveč je pri ustvarjanju močno in celo predvsem zaposlen s svojo mislijo in predstavo. Zato je že davno tudi zavrgel stari, utrjeni kompozicijski red obnem z njegovo dur-molovsko harmonsko podlago. Zankati to podlago pa pomeni isto kot zavreči nekdanji ideal načela imitacije dakega naravnega reda obnem z njegovo dur-molovsko harmonsko podlago. Zankati to podlago pa pomeni isto kot zavreči nekdanji ideal načela imitacije dakega naravnega reda obnem z njegovo dur-molovsko harmonsko podlago. Zankati to podlago pa pomeni isto kot zavreči nekdanji ideal načela imitacije dakega naravnega reda obnem z njegovo dur-molovsko harmonsko podlago.

ZAKONSKI VNUK JAROSLAVA HAŠKA

«ŠVEJK V DRUGI SVETOVNI VOJNI» (Brechtovo delo v ljubljanski Drami)

Izvedbo, ki jo je pripravil režiser France Jamnik, je pozdravilo občinstvo in kritika - Janez Menart, Niko Matul, Bojan Adamič in drugi so sodelovali pri uprizoritvi, Švejka pa je kreiral S. Sever

Stane Sever kot Švejk

Ljubljanska Drama je ne dolgo tega uprizorila komedijo «Švejk v drugi svetovni vojni». Ne gre, kot bi kdo utegnil domnevati po naslovu, za priredbo ali dramatisacijo Haškovega humorističnega romana, marveč za povsem samostojno in novo delo pred kratkim umrlega nemškega pesnika Bertolta Brechta. Le naslov, ni junak je prejel slej i slej; Brechtov nezakonski sin Švejk je namreč zakonski vnuč Jaroslava Haška.

Kdo je pravzaprav Švejk? Hašek pravi, da je njegov junak pred leti zapustil vojaško službo, ker ga je zdravniška komisija dokončno proglasila za beba in da se je preživljal s prodajo psov, grdih nečistokrvnih spak, katerim je ponarejal rodovnike. Navzlic omenjeni diagnozi pa se je Švejk izkazal kot junaki branilec propadajočega cesarsko-kraljevega Avstrije v prvi svetovni vojni.

Tisti, ki je prebral Haškovo knjigo, ima natančno predstavo o Švejku: zunanost, to je možakar, prej majhne kot srednje postave, zavaljen, hodi na široko, obraz ima okrogel, njegov nos je podoben kumari, ličnice so napeta in kar žarijo od prekipelavega zdravja, oči pa ima mile in tako dobrušno gledajo v svet, da moraš — hočeš nočeš — oprostiti njihovem lastniku največje bedarijo.

Toda Švejk je veliko več kot obeta njegov opis. Švejk je simbol odpora proti slehernemu nasilju. V njegovih dolgovetnih in vedno pripravljivih odgovorih so doslej zasledili še vsi za vojno vneti oblastniki in državne nevarne misli.

Bertolt Brechta, tega zagriženega sovražnika slehernih vojn, je zamikal Haškovo junak predvsem zaradi njegove protimilitaristične usmerjenosti, ki sicer ni hotena, zakaj Švejk ni zavestni bojovnik za mir, a zato nič manj uspešen.

Brecht je postavil Švejka v drugo svetovno vojno. Haškove dovptile je prebarval s sodobno barvo, nekaj se jih je sam izmislil, celo zlogodbe epičnega gledališča, ki ga je uveljavil že v svojih znamenitih delih «Mati Korajzja» in «Kavkaški krog s kredo». Kot protitež osrednjemu dogajanju, prepletenemu s številnimi pevskimi vložki v slogu uličnih popevk, je postavil medigre, v katerih nastopa Hitler s svojimi pajdasi Goeringom, Goebelsom in Himmlerjem. S tem je dosegel svojevrsten dramaturški učinek, ki bi ga lahko primerjali s kontrapunktom v glasbi. Za ljubljansko uprizoritev «Švejka v drugi svetovni vojni» je te medigre po Brechtovih težko prevedljivih predlogah napisal pesnik Janez Menart v peterostopnih jambih.

Priredbo Brechtovega Švejka je režiser pripravil mladi režiser France Jamnik, ki se je pravkar vrnil iz Anglije, kjer je kot gost postavil na odru londonskega gledališča Workshop drama Pirandella. Njegov prijem, ki ga odlikuje neukrotljiva odrska fantazija, širok zamah in neizpran domiselnost, je kot nalašč ustvarjen za upodobitev Brechtovih del. Z nekaterimi dramami je skrajšal zlasti drugi del «Švejka v drugi svetovni vojni», ki je v besedi in preveč dolgovetno in prišiljen. Tako je dal predstavi hitrejši tempo, ki je spreten zasnovana scena inž. Niko Matula na vrtilnem odru je pospeševala. Posebno pozornost pa je posvetil pevskim vložkom, tako imenovanim «songom», pri čemer je imel zanesljivo oporo v originalni glasbi Bojana Adamiča.

O prvaku ljubljanske Dramatice, Stanetu Severju, ki je izoblikoval naslovno vlogo, bi veljalo napisati poseben sestavek. O visoki kvaliteti njegove stvaritve so si bili vsi edini: občinstvo in kritika. Doven slovenskih gledaliških kritikov Fran Albrecht piše v «Slovenskem poročevalcu» takole: «Švejk je igral Stane Sever z vsem znanjem in sposobnostjo. Morda to ni bil ravno češki Švejk, ampak bolj nekak dobrušen slovenski o. čanec iz ljubljanskega predmestja, bister in poklicni idiot, kakor je mnogo podobnih «štoklajzarjev». Bil pa je živ s slednjim vlaknom in se ni dal zavesti v karikature.

Tudi Vasja Predan v «Ljudski pravici» ne skopari s pohvalami: «Severjev Švejk je tako studiozna igralška stvaritev, da bi predstava brez nje brezkonno izgubila svoj simpatični živec. Res je, da bi brez Švejka ne bilo niti Haškovega romana niti Brechtove komedije. Res pa je, da je Švejk, ki ga Severja tudi uprizoritev, bila broma, nemara celo dolgovetna in utrudljiva, Severjev Švejk je z mir-

nim, velikim zamahom oblikovana figura: ko da se je Sever osvobodil spon, ki so ga v nekaterih minulih kreacijah oklepale z vezmi, rigorozne psihološke realističnosti. Če bi hotel s črnejšim ponazoriti Severjevega Švejka, tedaj bi moral narisati podobo z eno samo mehko, neoglato, svetlo, premišljeno, a dovolj izrazito in neomajljivo potezo. Švejk v Severjevi kreaciji postaja

ne glede na njegovo dejansko pasivno rezistenco pojem preprostejšega človeškega odpora zoper nasilje. V takni celoviti podobi se uvršča med najvišje dosežke Severjevega igralstva.

Ljubljansko občinstvo pa zgovorno manifestira svoje navdušenje za Švejka s tem, da dobesedno oblega blagovne Drame, ki ima vse predstave zanesljivo razprodane.

ZARKO PETAN

Knjiga Vojeslava Moleta o ruski umetnosti

Knjige o upodabljanju umetnosti so na slovenskem knjižnem trgu sorazmerno redke. Posebno še knjige o umetnosti drugih narodov. Zato je izid knjige o ruski umetnosti toliko bolj zanimiv dogodek, ki ga je treba v kroniki naših knjig še posebej zabeležiti.

Knjigo z naslovom «Ruska umetnost», ki jo je napisal Vojeslav Molet, je izdala Slovenska Matica, ki spet obnavlja svojo tradicijo v pogledu izdajanja tovrstnih knjig. Slovenska Matica je knjigo o ruski umetnosti izdala kot tretjo knjigo lanskega knjižnega zbirke. To pa z zamudo, ker je to knjigo izdala namesto drugega dela slovenske literarne zgodovine. Ker zaradi opovedi enega sodelavca drugega dela zgodovine slovenskega slovstva ni mogel iziti, si je založba tako pomagala z nadomestilom. Čeprav nam je sicer žal, da je izid Zgodovine slovenskega slovstva zastala za eno leto, pa smo vendar lahko veseli tudi knjige o ruski umetnosti. Tehtna vsebina knjige, lepa oprema in izbrane ilustracije bodo gotovo otežile nevoljo, ki jo je naročnikom vzbudila zamuda. Posebno še, ker je to sploh prva knjiga o bogati, a pri nas tako malo znani ruski umetnosti, in knjiga, kakršne dobimo zlepa ne bomo dobili.

Knjigo je napisal Vojeslav Molet. Ta slovenski rojak živi že več desetletij na Poljskem, kjer je profesor na univerzi v Krakovu. Med vojno se je sicer vrnil v domovino, po vojni pa je spet odšel na Poljsko. Tu je leta 1952 izdal svojo knjigo o ruski umetnosti. Prevod tega dela smo zdaj dobili v slovensčini.

Knjiga vsebuje prikaz ruske umetnosti od njenih začetkov do leta 1917, ko začne novo obdobje sovjetske umetnosti. V skladu z docela ustaljenim pojmovanjem ruske umetnostne zgodovine, tudi Molet razlikuje tri obdobja v zgodovini ruske umetnosti. Najstarejše obdobje se konča sredi 13. stoletja s tatarskim navalom. Temu

sledeče obdobje mongolskega gospostva je prehod k nadaljnjemu razvoju staroruske umetnosti. To obdobje je trajalo do konca 17. stoletja, ko se začne novo obdobje. Vendar pa je avtor naše knjige razdelil vso snov le na dva dela z naslovoma: «Staroruska umetnost» in «Umetnost 18. in 19. stoletja». V vsakem od teh dveh delov obravnava v samostojnih poglavjih (teh je v knjigi 47) posamezna obdobja in pokamezne panoge upodabljanja umetnosti. Tako obravnava knjiga posebej lesnastavbarstvo, posebej mozaično umetnost, samostojno poglavje posveča ikonam in spet posebno knjižnemu slikarstvu. Seveda govori tudi

o arhitekturi, posebej pa o slikarstvu in kiparstvu v posameznih obdobjih.

Vse to obširno snov dopolnjujejo številne podobe, črno bele reprodukcije (233 jih je vseh) in štiri barvne priloge. Tako je knjiga kar najlepše opremljena in predstavlja, posebno še sprico svojega velikega formata, finega papirja in skrbnega tiska, nadvse reprezentativno publikacijo. O strokovni plati knjige bodo vsi besedo izrekli strokovnjaki. Kot kronisti pa lahko zabeležimo izid te knjige samo z najbolj pohvalnimi besedami ter izrečemo zaloznici, Slovenski Matici, vse priznanje.

Sl. Ru.

Vse to prihaja človeku v zavest, ko se zaustavlja pri Merkujevih preludiji in fugah (št. 1 in št. 2), ki so nedavno v tisku izšli. Zanimivo je, da si je skladatelj izbral za izraz svojega doživlja ravno to obliko baročne dobe — mislim na fugo — ki je po ustroju najmanj baročna, vso prejel gola, v svoji strogosti formalnosti, v svoji abstraktnosti in daleč od naturalizma. To je popolnoma v skladu z njegovo omenjeno umetniško orijentacijo. Doim pa je postavim Sebastian Bach pisal svoje fuge povsem tonalno (saj v svoji dobi drugače tudi ni mogel), je Merku v njih tak harmonski red zatajil. Uvedel je atonalnost, to se pravi, da je tudi s te strani zavrgel nekdanje naturalistične ideale. Pravzaprav je v tem neka dolednost, neki dokončni umik pred posmehom narave, ki je bilo od renesanse do 19. stoletja bolj ali manj poudarjeno središče umetniškega oblikovanja. S tem se je Merku umetnikovi protidealizmu in se dokončno zaznamoval za skladatelja, ki je prišel do abstraktnih umetniških smeri.

Vendar je pri tem le neka posebnost. Ko natančno prisluhnemo tej Merkujevi muziki, opazimo, da skladatelj kljub svoji atonalnosti bolj ali manj poudarjeno središče umetniškega oblikovanja. S tem se je Merku umetnikovi protidealizmu in se dokončno zaznamoval za skladatelja, ki je prišel do abstraktnih umetniških smeri.

Vendar je pri tem le neka posebnost. Ko natančno prisluhnemo tej Merkujevi muziki, opazimo, da skladatelj kljub svoji atonalnosti bolj ali manj poudarjeno središče umetniškega oblikovanja. S tem se je Merku umetnikovi protidealizmu in se dokončno zaznamoval za skladatelja, ki je prišel do abstraktnih umetniških smeri.

Slovenska Matica v letošnjem letu

Naša najstarejša knjižna založba Slovenska Matica, ki bo kmalu praznovala častljiv jubilej, stoletnico svoje delovanja, bo tudi v letošnjem letu izdala v zbirki, namenjeni naročnikom, tri knjige.

Med izdajami Slovenske Maticе bo letos gotovo najpomembnejša druga knjiga «Zgodovine slovenskega slovstva». Z nadaljevanjem te izdaje bo založba ustregla velikemu povpraševanju po tej knjigi. Lanskolletni zastoj, ko je zaradi odpovedi enega sodelavca morala odpasti izdaja druge knjige, je vzbudil strah, da bo to široko znanostno delo o slovenski književnosti zastalo. Toda založba je z glavnim urednikom te knjige dr. Linom Legišto storila vse, da se bo izdaja nadaljevala.

Druga knjiga «Zgodovine slovenskega slovstva» bo obravnavala bogato in pisano razdobje slovenske književnosti, čas od prvega desetletja 19. stoletja pa do sredne devetdesetih let. To je čas slovenske romantike, čas Prešerna, čas udržitve slovenske narodne zavesti, prvih leposlovnih del v prozi in prvih slovenskih časnikov. To prvo obdobje bo v knjigi obdelal Lino Legišto. Drugo poglavje, zajeto v to knjigo, pa bo obsegalo čas, ko se sicer v slovenski književnosti še vedno nadaljuje obdobje romantike, vendar pa se že vedno bolj uveljavljajo realistična prizadevanja. To poglavje bo napisal Anton Slodnjak. Njegovo obsežno poglavje bo pokazalo, kako se je organiziralo narodno, politično in kulturno življenje in kako se je ob vsem

tem razvijala slovenska književnost.

Druga knjiga, ki jo bo letošnja Slovenska Matica, bo Izidorja Cankarja knjiga «Uvod v likovno umetnost». Ta knjiga je prvikat izšla že pred tridesetimi leti in bo sedanja izdaja ponatis. To delo je nepogrešljiv pripomoček za umevanje likovne umetnosti in njenih problemov. Avtor je za sedanjost izdajo delo nekoliko dopolnil in predelal, založnica pa je poskrbela za nove reprodukcije.

Tretja knjiga pa bo predvsem Anatola Francisa Zložnja Silvestra Bonnard. Ta roman je eno najpomembnejših del tega velikega francoskega pisatelja, značilnega predstavnika galске duhovitosti, velikega pripovednika in borca za svobodo duha.

tem razvijala slovenska književnost.

Druga knjiga, ki jo bo letošnja Slovenska Matica, bo Izidorja Cankarja knjiga «Uvod v likovno umetnost». Ta knjiga je prvikat izšla že pred tridesetimi leti in bo sedanja izdaja ponatis. To delo je nepogrešljiv pripomoček za umevanje likovne umetnosti in njenih problemov. Avtor je za sedanjost izdajo delo nekoliko dopolnil in predelal, založnica pa je poskrbela za nove reprodukcije.

Tretja knjiga pa bo predvsem Anatola Francisa Zložnja Silvestra Bonnard. Ta roman je eno najpomembnejših del tega velikega francoskega pisatelja, značilnega predstavnika galске duhovitosti, velikega pripovednika in borca za svobodo duha.

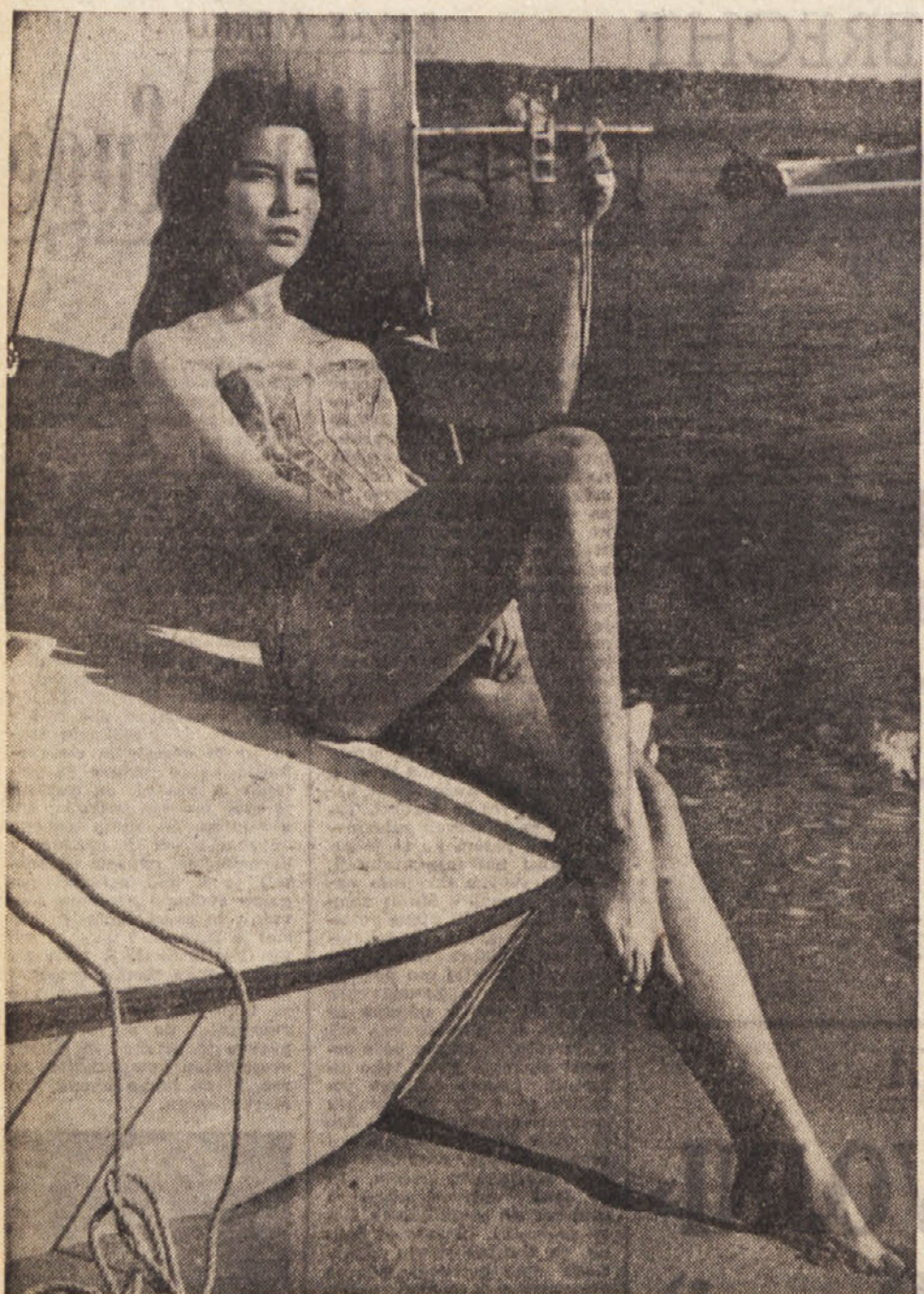
Scena iz Hačaturjanovega novega baleta Spartak. Mojejevo, koreograf baleta, je sedaj s svojim ansamblom v ZDA, kjer bo tudi predvajal to delo, ki je v Moskvi vnelo mnogo diskusij

VILKO UKMAR

Ameriški film v Cannesu

Ameriški film «Dolgo vroče poletje» (20th Century Fox) je bil uradno povabljen na filmski festival v Cannesu. Producent filma je Jerry Wald, režiser pa Martin Ritt. V filmu igrajo Joanne Woodward (Oscar 1957), njen mož Paul Newman, Anthony Franciosa, Orson Welles, Lee Remick, Angelo Lansbury. Povzetek po dveh prirovnostih znamenitega pisatelja Williama Faulknerja. Film, ki bo uradno predstavljal ZDA na festivalu, pa so «Bratje Karamzovi» (M.G.M.).

Ustanova Ford je določila 500.000 dolarjev za program kulturnih izmenjav s Poljsko in drugimi vzhodnoevropskimi državami. Vsa ta se porablja za obiske profesorjev, znanstvenikov, študentov ter strokovnjakov iz teh dežel v ZDA in Zahodni Evropi.

Anne Mechard se je zatekla na Modro obalo ter uživa prve toplejše sončne žarke

Pustolovščin polno življenje pirata Morgana ki je umrl kot namestnik guvernerja Jamaške in so mu ob pogrebu izstrelili častno salvo

Pirati mučijo bogate meščane, da bi jim pokazali skrite dragocennosti.

Znano je, da Angleži niso bili preveč tankovestni pri širjenju svojega imperija. Tako niso vedno preveč razlikovali med raznimi osvajačji in gusarji ter sta se ta dva pojma čisto družila v isti osebi. Zelo je na primer znan Drake, ki je v 16. stoletju za časa velike cesarice Elizabete osvajal nova ozemlja in hkrati ropal. Elizabeta ga je za njegove zasluge imenovala celo za viteza.

V 17. stoletju je deloval na področju Karibskega morja drugi angleški ropar Henry Morgan, znan po svojem ropanju in krvoločnih zločinih. Morgan je bil kralj Karla II. leta 1672 celo imenoval za podguvernerja Jamaške.

Leta 1684 je sicer angleški kralj imenoval za guvernerja Jamaške sira Moryforda z ukazom, da mora streti gusarstvo. Zaradi tega so imela večala v Gal-

lows Pointu mnogo dela, toda morskemu roparju Henryju Morganu, ki je leta 1665 priplul v pristanišče z velikim plenom dveh španskih ladij, niso škrtili nič lasu. Nasprotno, tako dobro se je sporazumel z Moryfordom, da mu je odkupil obe ladiji. Takrat je nastalo med gusarjem in guvernerjem zavestno, ki je omogočilo v Zahodni Indiji Angliji nadmočje nad Španijo.

O Morganovem življenju pred njegovim prihodom v Port Royal se ve le malo. Pravi, da se je leta 1635 rodil v neki vasi v Wallisu, da je živel pustolovsko življenje v Bristolu ter da so ga prodali nekemu farmarju z otokov Barbados, ker ni plačal dolgov. Od tam je zbežal v Tortugo, kjer se je zbral velika družba raznih pustolovcev in tudi izmolkov človeštva: morilcev, tatov, najemniških vojakov, ubežnikov, katolikov, ki so jih izgnali iz Anglije, hugenotov, ki so jih zapodili iz Francije, itd., vsi ti so ustanovili »bratovščino obale«, ki je imela svojo strogo organizacijo, svoje zakone itd. Njihovo glavno in smrtonosno orodje je bila kratka sablja, katero so sukali iz izredno spretnosti. Bili so res nepremagljivi v borbi na nož in krvoločni. Toda le malo jih je doseglo višje starost in so končali življenje na večalih, ali pa jih je strla malarija.

V svojih napadih niso gledali na narodnost žrtev, toda najraje so se lotevali bogatih španskih kolonij v Srednji Ameriki in galeonov, ki so pluli v Španijo natovorjeni z zakladi. Napadali so s takim pogumom in divjostjo, da so jih nekateri Španci imeli za prave hudice. Morgan je ostal v tej družini okrog 6 let. Izkoristil je guvernerjevo simpatijo in je napredoval v Port Royal svoje očiščene. Sicer pa je angleško preganjanje gusarjev le malo trajalo, ko je izbruhnila vojna s Holandsko, so postali gusarji angleški bojevniki, toda Morgan se je

Španci so bili zaradi njegove divjosti, okrutnosti in vojne sreče prepričani, da je naredil pogodbo s samim Belceubom - Naredil pa je Angliji veliko uslugo, ker ji je v času stiske zastoj „preskrbel“ celo vojno brodogrje

dejansko bolj spoprijemal s Španci kot s Holandci. Njegova prava kariera se je pričela leta 1668, ko je umrl kolovodja gusarjev Mansfield in je postal glavni pirat. Toda ni se več vrnil v Tortugo, kajti Port Royal mu je bolj prišel, ker je bil angleški. Medtem se je tudi začelo močno razvijati in je šlo okrog 800 hiš z 8000 prebivalci. V njem je bil velik živ-zav gusarjev, trgovskih ladij in suznjev, ki so jih kupovali otopski farmarji. Gusarske ladije so prevzale zaklade iz Zgodnje Indije, perzijsko zlato in razne dragocennosti, ki so jih ropali po španskih cerkvah. Oke ušice so bile polne beznice, kjer so se gusarji po svojih podjetjih zabavali s kvartiranjem, se naličali z rumom in vinom, katerega so pili iz zlatih bokalov, ter tekli svoje ljubezenske nagone z »darežljivimi« ženskami. Sklepale so se dobičkonosne kupčije, denar je tekkel v potokih, v orgijah so pirati porabili samo v eni noči vsote v višini današnjih dveh milijonov lir. Morgan je živel kot vsi drugi. V nasprotju z dolocili bratovščine o samstvu se je tudi poročil s svojo sestrično, površ pa si je privoščil vesele noči v »beznicah«. Včasih je kupil kar 500 litrov vina ter prišlo vse navzgor, da so ga izpraznili z njim.

Morgan pa je tudi načrtno izpodrival v Karibskem morju špansko oblast v korist britanske. V januarju 1668 mu je guverner Moryford povedal, da zbira Španci pri Kubi veliko brodogrje, da bi osvojili Jamaško. Guverner ga je hotel poslati samo kot izvidnika, toda pirat ga je prekosil in je dosegel, da ga je guverner uradno priznal za admirala ter ga pooblastil, da je s svojo bratovščino napadel Špance, saj je dal na razpolago Angliji v veliki nevarnosti brodogrje in vojske brez navedenja in brez slehernega stroška. Zbral je druge gusarje, ki so napadli Port Royal, ki je bilo bogato špansko oporišče in močno utrjeno.

Gusarjev je bilo 500 in so bili bolj navajeni napadati ladje, toda Morgan je Špance presenetil ter jih je napadel s kopnega in zavzel trdnjavo San Geronimo. Sicer pa je angleško preganjanje gusarjev le malo trajalo, ko je izbruhnila vojna s Holandsko, so postali gusarji angleški bojevniki, toda Morgan se je

ITALIJANSKI „VINSKI“ ŠKANDAL

10 milijonov hektolitrov vina so ponaredili v preteklem letu

Ponarejevalci so pri tem zaslužili najmanj 70 milijard lir - Oškodovani smo bili potrošniki, ki smo pili slabo in zdravju škodljivo vino ter vinogradniki, katerih vino je ostalo v kletih neprodano

Italija je za Francijo največji pridelovalec vina. Obenem ima tudi nekatera izbrana, zlasti namizna vina, ki so zaslovela po vsem svetu. Vinska trta oziroma vinogradništvo je za Italijo eno najvažnejših kmetijskih vej. Toda to veliko bogastvo italijanskega polotoka povzroča sedaj velike preglavice. Gospodarstveniki so zelo zaskrbljeni zaradi ogromnih količin vina, ki letno ostajajo v kletih in ki ga ne morejo na noben način vnovčiti ne na domačem ne na inozemskem trgu. Pojavlja se tako imenovana »vinska kriza«, ki zna povzročiti hude posledice in velike motnje ne samo v državni zunanje-trgovinski bilanci, ampak predvsem med vinogradniki, ki so povečini mali posestniki, koloni ali splovinarji. Lanski žalostni dogodki v Apuliji, kjer so se v nekaterih vaseh vinogradniki uprli izkoriščevalcem zaradi sramotnih nizkih cen, ki so jih jim ponujali za vino in grozdje, so bili prvi javni odpor malih vinogradnikov na jugu in opomin državnim ladi z vinom in preprečiti obvladano, da se morajo z vso resnostjo začeti ukvar-pogubne posledice morebitne ostrejšje vinske krize.

V vinskem letu 1956-57 so italijanski vinogradniki pridelali okrog 63 milijonov hektolitrov vina. Upoštevajoč ostanke iz prejšnjih let bi moral lanski vinski pridelek zadostiti notranjim potrebam in za izvoz. Če ne bi nastale motnje na notranjem trgu ali pa druge ovire, bi moral italijanski vinogradniki prodati ves svoj pridelek, saj porabi Italijani 680 milijard lir letno za vino in druge alkoholne pijače, ali 13.000 lir letno na osebo. Toliko denarja letno italijansko prebivalstvo ne porabi niti za najemnine, luč in ogrevanje,

Znano pa je, da v južni Italiji pridelajo okrog 3,5 milijona hektolitrov vina in da ga najmanj dva milijona hektolitrov prodajo v Severno Italijo. V severni Italijanski pokrajini prodajo zelo malo naravnega sicilijanskega ali drugega vina iz južnih pokrajin, ker je premočno in ne ustreza okusu potrošnikov. To pomeni, da se skoraj vse vino iz južne Italije popije na severu, pomešano z lahkimi severnimi vini. Toda to ni še tako hudo, ker se razen doletenega odstotka vode uporablja vedno naravno vino.

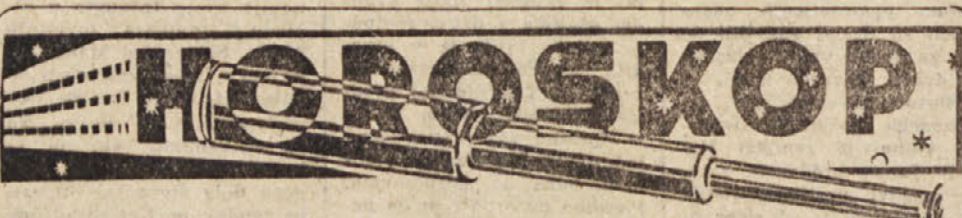
V zadnjih letih pa so nekateri podjetni ljudje ugotovili, da bi se dalo služiti mnogo denarja iz delavo popolnoma ponarejenega vina. V nekaj letih so postavili v severni Italiji veliko industrijo vina, kjer proizvajajo letno na milijone hektolitrov vina brez grozdič. Nedavni izsledki davčnih uradov so ugotovili, da je v severni Italiji osemnajst središč, kjer ponarejajo vino. V teh »tovarnah« delajo vino iz navadnega denaturiranega alkohola, ki je v prodaji po 100 lir liter. Ta alkohol predelajo s posebnim postopkom, ki ga zakon prepoveduje, in dobijo iz njega čisti alkohol, ki ima 45 stopinj. Temu dodajo vode, malo količino mošta in posebno kemično barvilo. S tem postopkom dobijo iz enega litra alkohola štiri litre vina.

En liter tega umetnega vina stane proizvajalca 30 lir, groistolom ga prodajo po 100 lir, potrošnik pa ga plača po 179 do 180 lir liter. Kot torej vidimo, ponarejevalci vina imajo okrog 70 lir čistega dobička za vsak liter umetnega vina. Davčni uradi so ugotovili, da je bilo v Italiji od trgovske leta 1956 do trgovske leta 1957 ponarejenih deset milijonov hektolitrov vina, kar pomeni, da so ponarejevalci vina zaslužili najmanj 70 milijard lir.

Čet, da je mogoče proizvesti toliko ponarejenega vina brez zakonskega dovoljenja. In prav to vino, ki ga prodajajo potrošnikom za naravno vino, povzroča velike krize vinogradništvu. Vse to ponarejeno vino nadomešča naravno, kar pristojna oblast dobro ve. Kljub temu pa ni zmogla zatreti te velike goljufije, ki gre na škodo vinogradnikov in potrošnikov. Samo v piemontskih kletih je lani ostalo 750 tisoč vagonov mladega vina, ki ga ni mogoče pustiti starati in ga bodo morali vreči proč.

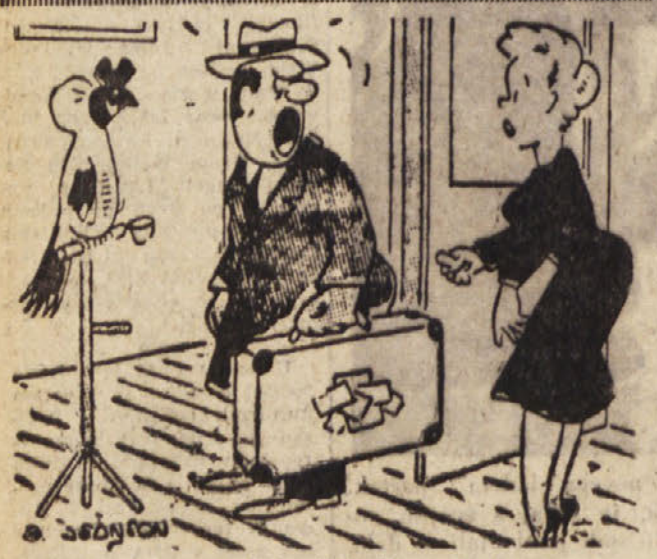
Ponarejevalci vina so razpredli tako široko mrežo po vsej severni Italiji,

da samo ostri in odločni državni ukrepi lahko zatrejo to protizakonito industrijo, ki pa kljub vsemu svobodno proizvajajo in prodajo ponarejeno vino. Ta industrija je sedaj dosegla takšen obseg, da ni več nobena skrivnost, kje vino ponarejajo in kdo ga prodaja na debelo. Vsi drugi zasili in začasni ukrepi v korist vinogradnikov bodo krizo samo zavlekli. Ponarejevalci pa bodo svoje industrije še bolj povečali, kar bo povzročilo, da bo vedno več naravnega vina ostalo v kletih in da bodo zlasti mali vinogradniki zapuščali zemljo ter v industrijskih središčih večali število brezposelnih.

VELJAVEN OD 21. DO 28. APRILA

Oven (od 21. 3. do 20. 4.) Dnevi bodo polni ugodnih dogodkov. Napravila boste nova sentimentalna vantarja. Trde na poznavanja. V petek srčne izpovedi. Na poslovem področju nekaj težav.	Lev (od 23. 7. do 22. 8.) Vaše žrtve bodo poplačane. Ne spuščajte se v lahкотne avanture. Trde preizkušnje krepe voljo in predstavljajo edino r.sno pot k uspehu.	Strelce (od 22. 11. do 21. 12.) Prijetno vabilo. Verjetna ljubezenska presenečenja. Dejavnost bo navdela v sredini tedna boste vse uredili.
Bik (od 21. 4. do 20. 5.) Na srčnem področju nevarnost spopora zaradi ljubosumnosti. Bojite se zavisti. Drugače teden zelo ugoden, zlasti na finančnem področju.	Devica (od 23. 9. do 22. 10.) Teden bo bogat s prijateljski presenečenja. Harmonija z neko osebo. V nedeljo prijeten izlet. Imeli boste uspeh in zaslužek se zna izboljšati.	Kozorog (od 22. 12. do 20. 1.) Okolje vam je prijateljsko in lahko dosežete pomembne uspehe. Neka druga oseba se bo ponovno pojavila na obzorju. Zaslužek.
Dvojčka (od 21. 5. do 20. 6.) Tudi neprijetnosti manjšega pomena, boste lahko premostili, če boste obvladali živce. Iz malga raste veliko. Potovanja.	Tehtnica (od 23. 10. do 22. 11.) Ne pustite, da na vas vpliva slaba volja in v vam vzame voljo do dela in vsestranskega udejstvovanja. Bodočnost hram prijetne stvari.	Vodnar (od 21. 1. do 19. 2.) Močna simpatija bo vnela vaše srce. Odlične prilike. Zdravje je treba, če se hoče doseči dokončen uspeh.
Rak (od 21. 6. do 20. 7.) Krajše razdobje premišljanja in notranje napetosti. V četrtek čudno, toda zanimivo srečanje. Vse zapreke boste z vztrajnostjo premostili.	Skorpijon (od 23. 11. do 22. 12.) Simpatije vendar napredujte počasi. Vztrajnemu ni nezavestnih trdnjav. Novosti in zanimiva pisma. Počakajte, da bo položaj zrel.	Ribe (od 20. 2. do 19. 3.) Pomembna sprememba. Izražajo se bo, da obstajajo ugodne prilike. O katerih se vam ni niti sanjalo. Usoda je prijazna tudi na poslovnem področju.

GRAFOLOG ODGOVARJA

ECIRO. Oseba poseduje močno voljo, impulzivno se loti novih načrtov. Vrtetci se uspehi ji vlivajo novih ne-

rešitev in ga uspehi i

upogljivosti. Hitro presojanje situacije in enako ocenjevanje sadov svojega dela pa ne zadržijo za sebe. Zeli si ugodnega položaja. Zaradi kolektivnega temperamenta ga hitro mine jeza. Oseba je v doseganju svojih ciljev dosledna. V tej smeri se radovoljno podvrže tudi najtežji samodisciplini.

UGASI LUC. Do življenja imate pravičen odnos. Nihanje med pozitivnimi in negativnimi razpoloženji morate

močneje kontrolirati. Zunanja doživlja dojemate namreč s

močnejšimi impulzi, ponovno preizkušate realno možnost, uravnotežena je v skrajnih dohodkih. V nasprotju s prvim si morete nakopati sovraštvo, ter past v svoje psihone deprezije, ker bi hoteli na silo zagovarjati svoje stališče. Mirno in premišljeno ukrepite. Omilite moč zunanjih razporenj. Poopneje žil in povečani krvni pritisk so vaši so-vražniki.

Imate so-razredi vsi govor

iscite izboljšav in pozitivnih rešitev. Preden nadaljujete s

onenajmimi napori, ponovno preizkušate realno možnost, urav-

notežena je v skrajnih dohodkih. V nasprotju s prvim si morete nakopati sovraštvo, ter past v svoje psihone deprezije, ker bi hoteli na silo zagovarjati svoje stališče. Mirno in premišljeno ukrepite. Omilite moč zunanjih razporenj. Poopneje žil in povečani krvni pritisk so vaši so-vražniki.

Imate so-razredi vsi govor

iscite izboljšav in pozitivnih rešitev. Preden nadaljujete s

onenajmimi napori, ponovno preizkušate realno možnost, urav-

notežena je v skrajnih dohodkih. V nasprotju s prvim si morete nakopati sovraštvo, ter past v svoje psihone deprezije, ker bi hoteli na silo zagovarjati svoje stališče. Mirno in premišljeno ukrepite. Omilite moč zunanjih razporenj. Poopneje žil in povečani krvni pritisk so vaši so-vražniki.

Imate so-razredi vsi govor

iscite izboljšav in pozitivnih rešitev. Preden nadaljujete s

onenajmimi napori, ponovno preizkušate realno možnost, urav-

notežena je v skrajnih dohodkih. V nasprotju s prvim si morete nakopati sovraštvo, ter past v svoje psihone deprezije, ker bi hoteli na silo zagovarjati svoje stališče. Mirno in premišljeno ukrepite. Omilite moč zunanjih razporenj. Poopneje žil in povečani krvni pritisk so vaši so-vražniki.

Imate so-razredi vsi govor

iscite izboljšav in pozitivnih rešitev. Preden nadaljujete s

onenajmimi napori, ponovno preizkušate realno možnost, urav-

notežena je v skrajnih dohodkih. V nasprotju s prvim si morete nakopati sovraštvo, ter past v svoje psihone deprezije, ker bi hoteli na silo zagovarjati svoje stališče. Mirno in premišljeno ukrepite. Omilite moč zunanjih razporenj. Poopneje žil in povečani krvni pritisk so vaši so-vražniki.

Imate so-razredi vsi govor

iscite izboljšav in pozitivnih rešitev. Preden nadaljujete s

onenajmimi napori, ponovno preizkušate realno možnost, urav-

notežena je v skrajnih dohodkih. V nasprotju s prvim si morete nakopati sovraštvo, ter past v svoje psihone deprezije, ker bi hoteli na silo zagovarjati svoje stališče. Mirno in premišljeno ukrepite. Omilite moč zunanjih razporenj. Poopneje žil in povečani krvni pritisk so vaši so-vražniki.

Imate so-razredi vsi govor

iscite izboljšav in pozitivnih rešitev. Preden nadaljujete s

onenajmimi napori, ponovno preizkušate realno možnost, urav-

notežena je v skrajnih dohodkih. V nasprotju s prvim si morete nakopati sovraštvo, ter past v svoje psihone deprezije, ker bi hoteli na silo zagovarjati svoje stališče. Mirno in premišljeno ukrepite. Omilite moč zunanjih razporenj. Poopneje žil in povečani krvni pritisk so vaši so-vražniki.

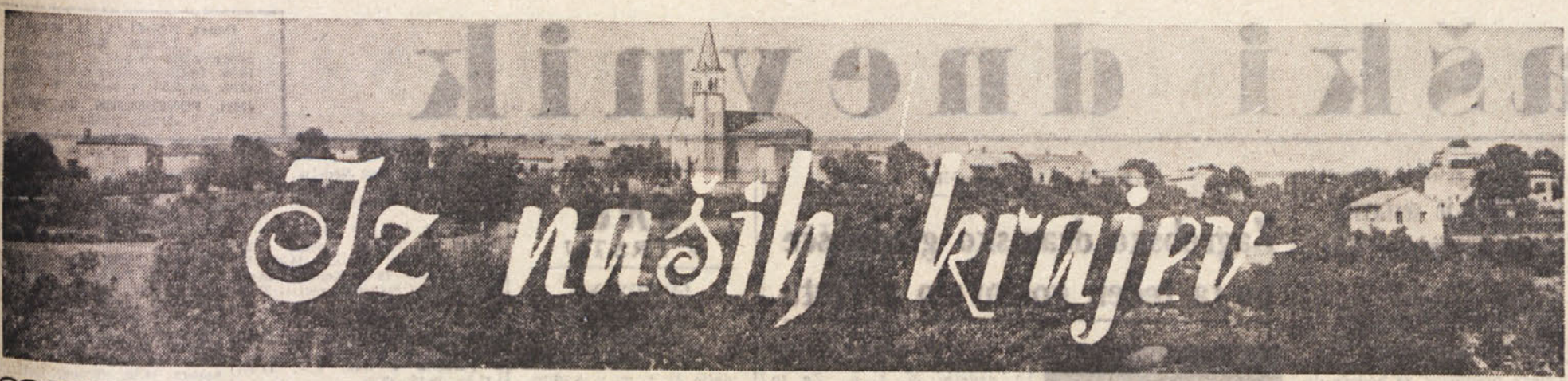
Imate so-razredi vsi govor

iscite izboljšav in pozitivnih rešitev. Preden nadaljujete s

onenajmimi napori, ponovno preizkušate realno možnost, urav-

notežena je v skrajnih dohodkih. V nasprotju s prvim si morete nakopati sovraštvo, ter past v svoje psihone deprezije, ker bi hoteli na silo zagovarjati svoje stališče. Mirno in premišljeno ukrepite. Omilite moč zunanjih razporenj. Poopneje žil in povečani krvni pritisk so vaši so-vražniki.

Imate so-razredi vsi govor

Iz naših krajev

2000 LET ZGODOVINE NABREŽINSKIH KAMNOLOMOV

Največji razvoj so dosegli pred prvo svetovno vojno

Od 4000 je število zaposlenih delavcev padlo zdaj na 400 - Vrednost kamnologov cenijo na 1 milijardo lir - Nabrežinski mramor izvažajo v vse dežele sveta

Nabrežinski kamnologi so poleg sestrjanske obale ki pa ni še dovolj valorizirana, edino bogastvo nabrežinske občine. Cenijo, da so vredni nad eno milijardo lir; od tega bogastva, kot smo že poročali v naši četrtkovni številki, pa ima nabrežinska občina neznatne dohodke. Levji delež imajo industrialci, ki izvažajo nabrežinski kamen v najbolj oddaljene kraje sveta, kjer ga zelo cenijo. Upati je, da bo občinski upravni uspešno dosegel uvedbo takse na izvozni neobdelani kamen, tako da bo lahko krija s temi dohodki svoje letne proračune, ki so vedno pasivni.

Nabrežinski kamnologi imajo staro zgodovino. Strokovnjaki so pri pregledu spomenikov in izkopavin v Ogleju ugotovili, da so kamnologi izkopali kamni, ki so v Nabrežini izdelovali mramor že nekaj let pred našim številjem, to je pred dva tisoč leti. Zaznati tega imajo tudi največji nabrežinski kamnologi, ki so v Nabrežini izdelovali mramor že nekaj let pred našim številjem, to je pred dva tisoč leti. Zaznati tega imajo tudi največji nabrežinski kamnologi, ki so v Nabrežini izdelovali mramor že nekaj let pred našim številjem, to je pred dva tisoč leti.

V srednjem veku je proizvodnja seveda dalja zaradi sedanjih razmer in so bili kamnologi skoraj zapušteni. Mramor iz teh kamnologov so uporabljali pri gradnji cerkva, samostanov in gradov. Pred dobrih sto leti pa so nabrežinski kamnologi spet oživeli in se naglo začeli razvijati, zlasti po izgradnji južne železnice leta 1887, ki je povezovala Trst z Dunajem. S polovico železnice je bil namreč omogočen lažji in hitrejši prevoz kamna; glavno mesto avstro-ogrske monarhije, ki je takrat cvetelo, pa je nabrežinski kamnologi, kar ga je v veliki meri razbilo za gradnjo in okras svojih palač.

Svoj vrhunec so nabrežinski kamnologi dosegli nekaj let pred prvo svetovno vojno. Takrat je bilo v teh kamnologih zaposlenih od tri do štiri tisoč delavcev iz Nabrežine in okolških vasi. Prišlo je pa tudi precej tujih delavcev, ki so bili dobri zaslužniki in se v teh krajih udomačili. Kakšno življenje je bilo takrat v Nabrežini, nam med drugim kaže tudi izredno število gostin, ki jih je bilo v sami Nabrežini kar 35. To bilo torej vprašanja, ki industrialci, kakor danes, so na kraju samem obdelovali kamni in so ga izvažali kamni. Danes pa je o 95 odstotkov neobdelane kamna, doma pa ga obdelujejo le 5 odstotkov. Tudi je, da na število zaposlenih delavcev vpliva

DOLINA

Letos 80-letnica tabora in prosvetnega društva

Na pobočju hriba pod kraškim grebenom ter Soverškim gradom se razprostira dolina prijazna vasa, e na največjih na našem pobočju, v kateri je tudi sedež občine. To je Dolina. Vas je bila prvotno višje, prav pod kraškim grebenom, na kraju, ki mu domačini pravijo «Maganjevee», kjer so se vidne male parcele z obzidjem — nekdanja dvorišča. Zadnja hiša na tem predelu so porušili pred 70 leti.

Od tod so se prebivalci preselili malo nižje, kjer stoji danes naselje Suhorje. Prebivalstvo je naraslo; nove hiše so zrastle še na «Brcu», nato pa tam, kjer je zdaj središče vasi. Zadnja desetletja se vas širi vedno bolj v nižino — v dolino, zlasti odkar so v spodnjem delu sezidali novo županstvo in speljali novo pot.

Pred prvo svetovno vojno je skupina podjetnih vaščanov, po nasvetu nekakega zdravnika, namerala urediti pod vasio kopalnico za zdravljenje po Kneippovem sistemu. Kasalo je dobro in je bilo že precej zanimanja tudi na Kranjskem, toda vse je zamrlo, ker niso imeli dovolj denarja, da bi

Dolina spada med najstarejše vasi na Tržaškem. O tem pričajo stare listine. Dolina je imela oblast precej daleč naokoli, skoraj do Klanca in Črnega Kala. Sedanja dolinska občina je tudi precej obsežna: meri 33 kv. km površine, šteje 14 vasi in ima nad 5300 prebivalcev. Nad trgov sredi vasi je spomenik v spomin tabora, zraven njega pa spomenik padlim v NOB, na katerem je dolga vrsta imen padlih borcev in talcev, 39 padlih borcev in talcev ter 33 domaćinov, ki so izgubili svoja življenja v taboriščih.

Dva zgleda

Gospodinjska tečaja v Salezu in Repnu

Komur je znan pomen kmečkodelavske žene v družbenem in gospodarskem življenju, tega bo prijetno iznenadila vest o 14-dnevnih večernih gospodinjskih tečajih v Salezu in Repnu, ki ju vodita dve učiteljici: v Salezu gospa Lupinc z zgošnje sole, v Repnu gđ. Skabar, ondotna domačinka.

Smatramo, da je s tema, sicer še skromnima tečajema, led prebit in ju registriramo v upanju, da ju bomo v prihodnosti v uvod v sistematično urejeno tavnostne tečaje kot posredovalec nujno potrebne strokovne in tudi splošne izobrazbe naši kmečko-delavski ženi. Sodimo, da je oblast za dopolnjevanje prikažovanju tega vprašanja po kmečkih organizacijah končno le uvidela utemeljenost strokovne izobrazbe podočeljskega živilja. Sicer pa je to zahteva že samega socialnega in gospodarskega razvoja. Ta razvoj vedno bolj priteguje v sodelovanje tudi ženo in ji nalaga vedno večje zahteve. Zaradi tega bi bila zgrešena skrb za strokovno izobrazbo le moške kmečkodelavske mladine, saj je dejavnost žene prav v kmetijstvu razmeroma največja. Če ni ta enostranost doseglja v preteklosti niti polovičnega smotra, ga more tem manj doseči danes ko se je žena premaknila s svojega podrejenega mesta na stopnjo enakopravnosti in se vedno bolj uveljavlja v gospodarstvu. Kako pa naj bomo gospodarsko sodelovanje čim bolj učinkovito in uspešno, če ni za to strokovno usposobljenost? Našo željo moramo v tem pogledu le pomilitovati in jo po drugi strani občudovati.

Rekli smo, da poučujeta na omenjenih tečajih učiteljici. To je naravno in pravilno, saj spada do k področju njunega prosvetnega delovanja in ker niha od izobrazbenec ne pona položaja in potreb vaskie žene tako temeljito kot učiteljica.

A učiteljci, sposobni za takšno izredno delo je žal zelo malo, oziroma ni. Nič čudnega. Na učiteljicu niso deležne take izobrazbe. To ima velike negativne posledice pri dvonovološki vzgoji obseh spolov. Potrebno bi torej bilo spopolniti, oziroma dopolniti izobrazbo učiteljstva za to šolsko in izredno delo s posebnimi tečaji. Dva do tri mesečni tečaj bi mogel izdatno prispevati k usposobljenju učiteljic za vodstvo gospodinjskih tečajev, za katere so danes — razen nekaj izjem — v veliki zadrugi. Tudi to ni nič čudnega, ker se na tečaju ne morejo obravnnavati le življenje, pletenje, kuhanje, enostavno knjigovodstvo i. e., ampak so nujno potrebni predmeti kot n. pr. blagovnanstvo, umna reja drobnih živali, vrtnarstvo, poštnenje osnovnih načel v umnem izkoriščanju zemlje i. e. Se razume, da so za to dolgi tečaji.

Zelo je želeli, da bi pristojni organi to vprašanje temeljito proučili in tudi čimprej uspešno rešili.

PESEK

Spet se oglašamo iz našega naselja; tokrat pa le na kratko, ker smo pred nekaj tedni že nekaj pisali. Radi bi namreč opozorili občinsko upravo ali kakšnega drugega, ki bi moral za to skrbeti, na prostor pred našo šolo.

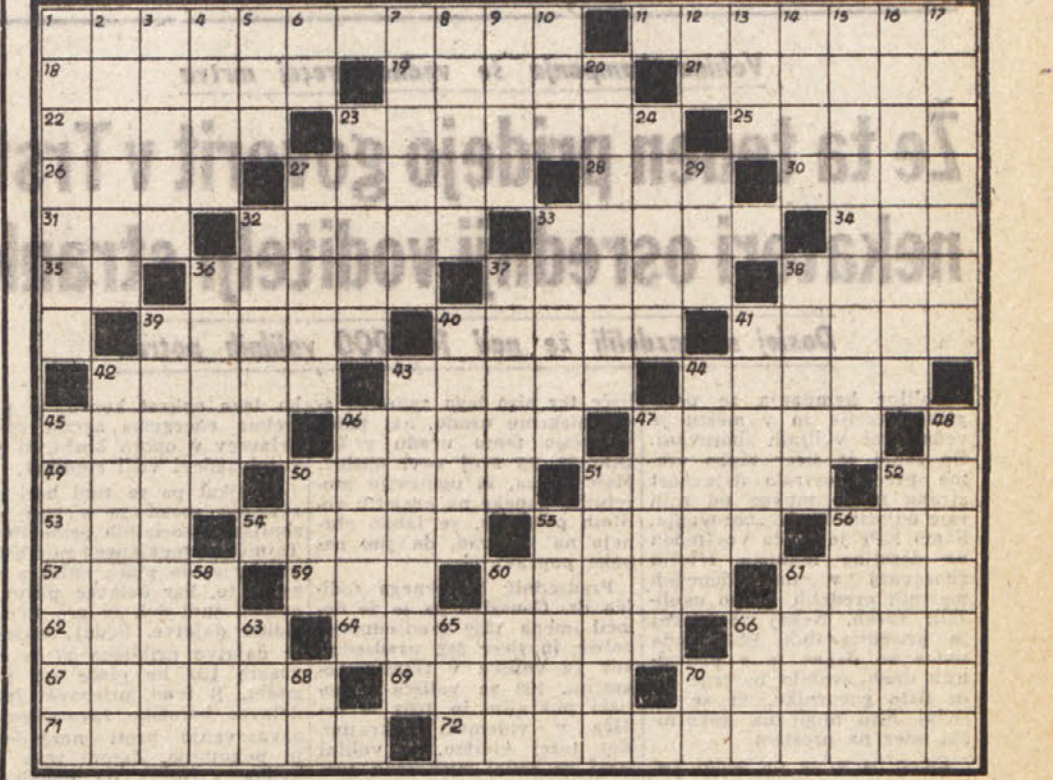
Stava je nova in prav blizu ceste Trst - Reka, po kateri gre vedno veliko število tujcev, zlasti v poletni sezoni. Toda ta prostor je še vedno zanemarjen in neurejen. Skoda, ker bi se s malimi stroški lahko zelo izboljšalo. Pri tem bi pridobilo zunanje lice šole in naše vasi. Upamo, da se bodo naše želje v kratkem uresničile.

CEROVLJE

Upali smo, da se bo končno le uresničila naša želja in da bomo dobili novo šolo, ki jo nujno potrebujemo, saj je zdaj pouk v zasebni stavbi, v prostorih, ki ne odgovarjajo potrebam in zahtevam šole; občina pa mora plačati najemninu.

Gradnja šole je bila odobrena v okviru gospodarskega načrta za leto 1956-1957. Kot nam je znano, je občinska uprava že skoraj pred enim letom predložila tehnični komisiji v Trstu načrt, ki ga je napravil inž. Mozert. Za novo šolo je bilo nakazanih 12 milijonov lir.

KRIŽANKA

Besede pomenijo:

VODORAVNO: 1. prebivalec velikega evropskega polotoka; 11. slovenski pesnik (Srečko); 18. mesto v Makedoniji; 19. reven, ubog; 21. ovirajoč; 22. naslanjala, pomoč; 23. usoden, nesrečen; 25. zavoj, posiljka; 26. orodje; 27. telebne, prevržen se; 28. ženin, zakonski tovariš; 30. posode za shranjevanje pece; 31. okrajšano maško ime; 32. vrsta polja; 33. morski razbojnik; 34. del proge; 35. italijanski splošnik; 36. muslimanom sveta knjiga; 37. pripravljen; 38. krma, hrana; 39. francoski fizik (Ionec); 40. primitivna posoda za pitje; 41. števil; 42. terja sodnik; 43. star, že dolgo od takrat; 44. čevljar; 56. živčni slovenski pesnik (Cvetko); 46. predlog; 47. moško ime; 49. filmski komik; 50. pripadnik evropskega naroda; 51. neurejenost; 52. kadar; 53. zasledovanje; 54. vinjen; 55. moten; 56. predlog; 57. jasen; 59. mesec; 60. smoter, namena; 61. moški ime; 62. potikam, šlim; 64. upravičevalec mere; 66. mesto v ZSSR; 67. bajelovni raj pri Grkih; 69. naslov vladarja; 70. mašene, nabasane; 71. tečajen; 72. pripadnik nekake cerkvenega reda.

NAVPIČNO: 1. deli nog; 2. majhna okrogla gmeta; 3. vrsta otokov; 4. Ibsenova ljubica; 5. števil; 6. Zeusova ljubica; 7. perzijsko petrolejsko pristanišče; 8. vremenški pojav; 9. mesto na Holandskem; 10. ves, neposkodbovan; 12. osebni zaimke; 13. kratka za «Slovensko avtobusno podjetje»; 14. lesena zidna obloga; 15. zvalniški; 16. lahko hlapljiv, nežen; 17. književnik; 18. cvetni prah; 19. bel prašek, ki ga dobivajo iz vinla in ga uporabljajo za izdelavo raznih predmetov široke porabe; 20. vzgojni in povračilni ukrep; 41. Jurčičev roman; 42. odredba; 43. pesniško ime za starega Grka; 44. daleč na široko sega; 45. z nepopolnim repom; 46. plešem; 47. vrsta sokola; 48. kmečka gospodarska shrambena naprava; 50. je tam, kjer je ogenj; 51. rakani, namena; 52. iz kamna; 56. o tri, pim, sekam; 56. dolga povest; 58. trditve; 60. nikalna oblika pomožnega glagola; 61. skrhana, nenabršena; 63. pokoj, tišina; 65. ocena; 66. pripadnik me.

evropskega naroda; 68. oblika pomožnega glagola; 70. osebni zaimke.

RESITEV KRIŽANKA

VODORAVNO: 1. mogul, 6. napad, 11. nizam, 12. bos, 14. konop, 16. Vasil, 17. kajak, 19. šamot, 21. kabaret, 23. milimeter, 26. idol, 27. beg, 30. čut, 31. kolo, 32. li, 34. napor, 38. kup, 39. aj, 40. nezoliden, 43. vod, 45. ro, 46. zastupjevalec, 48. es, 50. dar, 51. jemalec, 52. Ba, 53. tir, 56. ranar, 57. vro, 58. elan, 60. ari, 62. rig, 64. pole, 65. robdnica, 66. morilec, 71. semit, 72. antor, 74. brač, 75. nekot, 77. tuš, 78. mear, 79. sanke, 80. leet.

NAVPIČNO: 1. misal, 2. oir, 3. galeb, 4. um, 5. boj, 7. ek, 8. poš, 9. Anam, 10. domek, 11. naboj, 12. bar, 13. sam, 15. telur, 16. vadi, 18. kič, 20. tenor, 21. kilometer, 22. tenor, 24. luč, 25. ropotavec; 28. galun, 29. godljam, 33. tezar, 35. pipar, 36. namar, 37. polet, 40. nad, 41. str, 42. rejen, 43. val, 44. dec, 47. varin, 48. silos, 52. brič, 54. raben, 55. tri, 57. polar, 59. Nimes, 60. An-ton, 61. ica, 63. gobec, 64. pirat, 66. dika, 67. av, 68. koš, 70. rese, 73. tun, 76. ek, 78. (Nadaljevanje sledi)

PREKLETARJEKA

Jutri pred Varnostnim svetom sovjetska pritožba proti ZDA

ZDA bodo verjetno sprožile tudi razorožitveno vprašanje - Posvetovanje treh zahodnih veleposlanikov v Moskvi - Gromiko sprejel številne veleposlanike - Selwyn Lloyd obtožuje SZ

NEW YORK, 19. - V ponedeljek zvečer se bo sestel Varnostni svet in razpravljal o sovjetski obtožbi proti ZDA zaradi poletov ameriških letal z atomskimi in vodikovimi bombami v smeri proti sovjetski meji.

V diplomatskih krogih izjavljajo, da bodo ZDA v Varnostnem svetu verjetno navedle tudi vprašanje ameriških letal, ki so v medsebojni letalski inspekciji v okviru mednarodnega nadzorstva nad razorožitvijo. To bi privedlo do razprave o razorožitvi v Varnostnem svetu.

Agencija Tass poroča medtem, da je sovjetski zunanji minister sprejel danes številne veleposlanike v Moskvi in jih obvestil o vprašanju, ki bo predmet razprave na konferenci na najvišji ravni. Gromiko je sprejel predvsem veleposlanike Albanije, Bolgarije, Madžarske, Vzhodne Nemčije, Severnega Vietnama, Kitajske, Severne Koreje, Mongolije, Poljske, CSR, vendar ne odpravnikov poslov Jugoslavije, Indije in Rumunije.

Trije zahodni veleposlaniki v Moskvi pa so imeli danes privaten sestanek. Britanski funkcionarji so izjavili, da bodo trije veleposlaniki, se razgovarjali v zvezi s sovjetskimi zahtevami, na podlagi katerih so jih nujno z letali. Tamkajšnji guverner je namreč odredil aretacijo treh ameriških osebnosti in državi (Lube) za obtožbo, da so imele v tujini nezakonite posle, ki jih je treba preprečiti.

Spet neuspela izstrelitev "Thora"

CAPE CANAVERAL, 19. Ameriški letalstvo je s poskusom izstrelitve rakete "Thor" ponesrečilo. Raketa je med eksplodirala že na samem vzletu, ni pa povzročila škodljivih posledic. Vzlet je bil namenjen preizkušnji novega tipa rakete, ki bi jo uporabljali za izstrelitev balističnih raket. Poskus je bil prvič izveden, vendar ni bil uspešen. Vzlet je bil namenjen preizkušnji novega tipa rakete, ki bi jo uporabljali za izstrelitev balističnih raket. Poskus je bil prvič izveden, vendar ni bil uspešen.

BRITANSKE ČETE
iz Kenije v Aden

LONDON, 19. - Britančje vojno ministrstvo je poročilo, da so v Aden prišli iz Kenije oddelki britanskih čet. Poslali so jih nujno z letali. Tamkajšnji guverner je namreč odredil aretacijo treh ameriških osebnosti in državi (Lube) za obtožbo, da so imele v tujini nezakonite posle, ki jih je treba preprečiti.

Maroko zahteva umik španskih čet

RABAT, 19. - Maroška vlada je zahtevala umik španskih čet iz Maroka. Maroška vlada je zahtevala umik španskih čet iz Maroka. Maroška vlada je zahtevala umik španskih čet iz Maroka.

TOGLIATTI JE OKREVAL IN NAPISAL ČLANEK ZA "UNITA"

(Od našega dopisnika)

RIM, 19. - Togliatti je zdravje se je zelo popravilo, tako da bo lahko čez dva ali tri tedne govore v žepni napravi, v kateri razpravlja o Churchilu.

Indonezijska vojska napreduje

DJAKARTA, 19. - S Sumatre poročajo, da indonezijska vojska napreduje proti tujim postojankom upornikov. Vojska napreduje proti tujim postojankom upornikov. Vojska napreduje proti tujim postojankom upornikov.

Volilna kampanja v Italiji

Prvi teden uradnih volilnih kampanj je potekal v glavnem v znamenju polemike med vlado ter levimi in sredinsko levimi strankami zaradi vloženega sklepa, da izključi KPI iz volilnega sistema. Volilna kampanja v Italiji.

7 dni v svetu

biha zanje, Tuniski predsednik Burghiba je to opozoril Francijo, da ne bo dolgo čakal. Biha zanje, Tuniski predsednik Burghiba je to opozoril Francijo, da ne bo dolgo čakal.

Akra

V Akri, prestolnici države Gana, se danes odvijajo konference afriških neodvisnih držav in proučuje skupne interese ter pripravljajo sredstva.

Pritisk na Francijo

Francoska skupščina je izrekla nezaupanje Gaillardu, ki je ostal na položaju. Francoska skupščina je izrekla nezaupanje Gaillardu, ki je ostal na položaju.

Jugoslavija ne bo menjala svoje dosedanje politike

(Nadaljevanje s 1. strani)

izboljševali. Prišlo je do razvoja plodnega gospodarskega sodelovanja. Sklenjeno je bilo skleniti medsebojni sporazumi, ki urejajo mnoga vprašanja, uvedel se je mali omejni promet. V zunanji trgovini Jugoslavije je Italija na prvem mestu. "Toda je poudaril Tito, nedavno smo bili prisiljeni posredovati pri italijanski vladi zaradi graditve aketnih oporisi na njenem ozemlju, ki ogrožajo našo varnost. Verujemo, da bo Italija posvetila vso pozornost temu vprašanju." V odnosih s socialističnimi državami je zadnja leta prišlo do obojestranskega izboljšanja in razvijanja medsebojnega sodelovanja. Pri tem je posebno poudaril ugoden razvoj odnosov s Poljsko, s katero ima Jugoslavija v zunanji politiki številne podobnosti. V odnosih s 50 državami, Poleg tega ima trgovinske stike s 22 državami.

Več sto milijonov lir bo šlo za razne oglase KD v tisku

Togliatti je okrevljal in napisal članek za "Unita"

Indonezijska vojska napreduje

DJAKARTA, 19. - S Sumatre poročajo, da indonezijska vojska napreduje proti tujim postojankom upornikov. Vojska napreduje proti tujim postojankom upornikov.

Volilna kampanja v Italiji

Prvi teden uradnih volilnih kampanj je potekal v glavnem v znamenju polemike med vlado ter levimi in sredinsko levimi strankami zaradi vloženega sklepa, da izključi KPI iz volilnega sistema. Volilna kampanja v Italiji.

7 dni v svetu

biha zanje, Tuniski predsednik Burghiba je to opozoril Francijo, da ne bo dolgo čakal. Biha zanje, Tuniski predsednik Burghiba je to opozoril Francijo, da ne bo dolgo čakal.

Akra

V Akri, prestolnici države Gana, se danes odvijajo konference afriških neodvisnih držav in proučuje skupne interese ter pripravljajo sredstva.

Pritisk na Francijo

Francoska skupščina je izrekla nezaupanje Gaillardu, ki je ostal na položaju. Francoska skupščina je izrekla nezaupanje Gaillardu, ki je ostal na položaju.

4 milijone pokojnine na mesec za rudarja...

MOSKVA, 19. - Georgij Ritski, ki je bil republikanec Kazakstana, je genialni inženjer, ki je bil znan v vsej državi. Ritski je bil znan v vsej državi.

Hitreje kot v Italiji od 1. maja v Indiji prostitucija ilegalna

NEW DELHI, 19. - Od 1. maja bo v Indiji prostitucija ilegalna in vse javne hiše bodo morale zapreti. Prostitucija ilegalna in vse javne hiše bodo morale zapreti.

Volilna kampanja v Italiji

Prvi teden uradnih volilnih kampanj je potekal v glavnem v znamenju polemike med vlado ter levimi in sredinsko levimi strankami zaradi vloženega sklepa, da izključi KPI iz volilnega sistema. Volilna kampanja v Italiji.

7 dni v svetu

biha zanje, Tuniski predsednik Burghiba je to opozoril Francijo, da ne bo dolgo čakal. Biha zanje, Tuniski predsednik Burghiba je to opozoril Francijo, da ne bo dolgo čakal.

Akra

V Akri, prestolnici države Gana, se danes odvijajo konference afriških neodvisnih držav in proučuje skupne interese ter pripravljajo sredstva.

Pritisk na Francijo

Francoska skupščina je izrekla nezaupanje Gaillardu, ki je ostal na položaju. Francoska skupščina je izrekla nezaupanje Gaillardu, ki je ostal na položaju.

TRST - Ul. Moreri 7
Telefon št. 28 373

POŽAR ARTEMIO
v rso krojo, tudi v inozemstvo

TOVORNI PREVOZI

ABRANDOLIN
METALLI e ARTICOLI SANITARI

KMETJE VRTNARJI
Za vsako vošo potrebo se obrnite na domačo tvrdko

FURLANI EDVARD
TRST, Ul. Milano 18
TELEF. 35-169

CICLO A. MELILLO

AUTOTIE CARSICHE

VOZNI RED AVTOBUSOV

TRST
UL. A. CACCIA 3

PROGA TRST - BAZOVICA - PADRICE - GROPADE - TREBICE

PROGA TRST - BLOK FRNETICI

PROGA TRST - BLOK PESEK

PROGA TRST - KOZINA - HERPPLJE

PROGA TRST - DOMJO - BOLJUNEC - DOLINA - PREBENEG

PROGA TRST - DOMJO - BOLJUNEC - DOLINA - PREBENEG

PROGA TRST - ADAMIC - MACROVLJE

PROGA TRST - OSP - MACROVLJE

PROGA TRST - PODLONJER - LONJER

PROGA TRST - DOMJO - BOLJUNEC - DOLINA - PREBENEG

PROGA TRST - ADAMIC - MACROVLJE

PROGA TRST - DOMJO - BOLJUNEC - DOLINA - PREBENEG

PROGA TRST - ADAMIC - MACROVLJE

PROGA TRST - OSP - MACROVLJE